

**S. Caecilii Cypriani Carthaginiensis Episcopi, Totius
Africæ Primatis Et Gloriosissimi Martyris Opera**

Cyprianus, Thascius Caecilius <Heiliger>

Coloniae Agrippinae, 1617

Concilium Carthaginense de baptizandis hæreticis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80176](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-80176)

139. Cum nim indelicata fuerint] Solus Morelius: in iis delicata. Pro quo Ambrosius, in delicis egerit.
140. & domesticos feminis cui non despicias] Reete sic Manutius, pro eo quod alij despicias, quia supra sic legitur libro de Oratione dominica, & de Opero & Eleemo.
141. Aduersus maiorem natu] Sic verius quod gracie est: Ille & b' regov.
142. Hæreticum hominem post vnam correptionem deuita Rursum legunt tam Ms. quam excus: polvnam, duntaxat. De quo videlicet laetus epst. 55. Certe etiam D. Augusti sic legit epstola 16.
143. Beati mundo corde] Confirmatur hinc quoque nostra hæc legio.
144. Nihil licere diabolo] De hoc latine supra epstola 75.
145. Mercedem mercenari reddendam] Nis cum vet. exc. legunt: mercenari, & rursum mercenari.
146. Non angustandum] Idem rursum legit: angustandum, At quia illud in Deuteronomio superfluum est puto: quia ad verbam habebatur iuxta 70. prædicto cito. Leuit. 5: & sequentium trium capitulorum testimonia. Vnde sit, et ibi etiam locus non adiungitur, pro more ipsius Cypriani, hoc libro prædictum: saltem iusta Ms. cod.
147. Non facies circuit ex coma capitis veltri] Cirrum cincinnum vocat, hoc est, contortus crines, quomodo & quidam ex Hebrews virtutis. Gracie est apud 70. ειρόν, quam vocem alibi apud Grates non reperi.
148. Verit pro eo interpres vulgaris ex Hebrews: Neque in rotundum artibitis comam. Eodem autem in intellectu dicit D. Hieron. Apolog. ad Dominem & Apolog. ad Iudicium Ruprum, Carratus puerus seu inueniens, 149. barbam non vellendum] Reete sic Manut. & Morel. pro eo quod erat diligenter: item non vellendum. Nam similiter supra Cyprian. lib. de Latis. Non placet contra, quod adiunxit ad marginem Morel. Et sic 55. quod in testimoniis Manutius: apud Efaam: quem convarium profus habet et capite Efaas, etiam iuxta 70. Repertus vero his verbis apud 70. ειδοπερ την ουγγαριανην επωνυμιαν Leuit. 19. capite.
150. A facie senioris exurgens] Senioris verit pro eo quod est gracie, τοιαν, quia qui canus est, senior est. Etsi autem insignis locus de veteri Ecclesiæ confutatine etiamnum obseruat.
151. Schisma non faciendum, &c. Pudor est definitio Schismatis, quo plura alicubi supra Tomo 1. & libro de unit. Eccle. Catol.
152. In Ecclesiæ Mitor mutasse hanc lectionem Manutius & Morel. quoniam prius legit Ms. & ceteri excus, & testimonium repertum Ecclesiæ 10.
153. habitare] Etiam in hoc placet vulgaris lectio, alibi Cypriano frequentem præ illa: vt habent.
154. Si autem fal infaustum fuerit] Hoc sonat ad verbum vox graca: μαρτυρία, & veritatis eadem significatio, Rom. 1. & 1 Cor. 1. cap.
155. Ad Thessalonicenses prima] Ex Morelo adiuncta prima.
156. Nemo potest cognoscere tempus & tempora] Varius etiam hic Cyprius ab eo quod gracie est: διαγνώσκειν τοις ορθούσιοις, nec male veritatis vulgaris interpres: Non est vestrum nosse tempora vel momenta.
157. Vxorem a viro non recedere] Locus de indissolubilitate matrimoni.
158. qui non patierit] Non rete quidam: patitur.
159. Omnia licet] Vtrobique omittit & hic & li. de hab. virg. vocem: mili, quis tamen etiam gracie est.
160. aut biberit calicem domini] Rursum legit: aut, de quo plura libro de Latis.
161. Bonis conueniendum] Morelius & Man. conueniendum, & hic & rursum capitum: sed non placet.
162. Q. i fecerit & sic docuerit] Manu. præmitit: omnis, at neque Apolostolus id habet, neque Cyp., supra epst. 77.
163. super arenam] Ms. & hic & ubique harenam.
164. Sub te enim ventura illius] Hic quoque discrepat a textu graco, qui legit: επειδεινεται.
165. dum venient bona] Etiam hic à Græcis differt, qui legunt cum Latinis aliis: vt veniant.
166. per legem & iudicabuntur] Rursum legit particulam: &c. quam non habent illi.
167. dominum fecitis negociationis] Sic Manu. alij. facitis, Neque vero confitent cum illis.
168. possidebit hæreditatem eorum] Prater Manut. interponunt ceteri, ea & supra alicubi etiam legitur.
169. quasi ferent flatus vehemens] Hoc quoque non præs concordat.
170. Item in sacrificiis] Exempla in scripturis reperte est: Genes. 4. de sacrificio Abel iuxta a interpretationem veterum, & de sacrificio Elie prophecia 1. Reg. 18.
171. Qui arguit impium, odietur ab eo] Iterum hic non sequitur 70. qui hodie existant.
172. In Salomonem] Prater Manu. alij: In prouerbij Salomonis sed non placet.
173. Item alibi] Reete sic Manu. & Morel, neque enim apud Salomonem repertus hoc testimonium.
174. ad congregations gentium] Ms. congregationem, vet. exc. congregacionem at prius habet super alib. de Bono patientie, & gracie est: ενναγγελια.
175. Item in epstola Pauli ad Colossenses] Videris accidisse Cy-
- priano etiā hic μηνυούσιν την απάρτησιν, aut certe pro: ad Colosii est, legendum: ad Titum, Repertur enim hoc testimonium ad Titum 3. c. Quare miror in hacenius excus: adnotacionem marginalem: Colofsen. 4.
176. Qui fodit foueam proximo suo] Bib. non habent: proximo suo.
177. Infirmus fui] Confirmatur & hinc nostra hæc lectio.
178. Sulfuro & bilinguis maledictus, &c.) Adoratio dignum, quod Latini nostros cod. hinc sequitur, non gracos præterquam quod legitur, turbabit, pro eo quod illud turbavit.
179. Sacrificia malorum acceptabilia esse] Non male sic Manutius, pro quoque alij. accepta.
180. non probat) Manutius folius: reprobatur,
181. emendamini qui indicatis terram) Peculiaris est hæc lectio Cypriano, sicut ploratur in Psalmis.
182. In Ecclesiæfico) Ex Ms. deno hoc adiungimus, omnissim à Manu.
183. Si autem vexaueris eos] Placest hoc, præ illo quod legitur exibitis, Etsi etiam non legant Biblia in vobis, quia tamen habent Ms. deno adiungimus.
184. Patris orphanorum & iudicis viduarum) Rursum Ms. ex eius: et Patres & iudices.
185. Item alibi, exomologesin faciendam: Malo penitentiam peccatoris) Manutius. Item alibi: Exomologesin malo peccatoris & penitentiam. Verum prior Ms. nostrorum est, & genitum.
186. & semitam pedum vestrorum) Manut. quidem & supra Cyp. lib. de Latis: fermitas, at 70. illud legitur.
187. & cui minus dimititur, &c.) Hoc quoque hodie non repitur apud Lucam.
188. & galeam salutis afflumere] Sic Manu. & exculp. veteri vero ex alium, quomodo & hodie legitur, neutrum habet supra epstola ad Thibyram. neque Teruli lib. 3. adhuc Mar.
189. Item de Antichristo quod in hominem veniat) Manu. in hac lectione confessus & Ms. pro eo quod alij: in homine.
190. Ad quid tumultuare sunt gentes] Confirmatur hinc nostra lectio.
191. ab finib[us] v[er]o operarum erat: nos apud Manutius.
192. & sanguinis effusione) Manu. ac Teri. lib. de Pudicit. & sanguine: At illud explicit lect. vulg. sanguine & suffocate; repete quoniam id interpretatur Cibyra. & Beda in comment. sive fidem quod à sanguinis effusione.
193. In epstola Pauli) Rursum hoc substituimus, pro eo quod habet Manu. Pauli s.

CONCILIVM CARTHAGINIE N.
se, de Baptizandis hæreticis.IN CONCILIVM CARTHAGINENSE
P R A E F A T I O.

Argumentum Concilii huius non Oecumenici sed Provincialis titulus satis indicat. Qui vix alieni supra Tomo primo adnotauimus, editio est iam olim: D E BAPTIZANDIS HÆRETICIS, non DE REBAPTIZANDIS, rite quoniam se ferent illi & sentirent eum cum Cypriano, non iterum baptizari possunt, sed conseruent nihil auctum baptis & hæreticorum. Quemadmodum sentientia refutatur sigillatim à D. Augusti. partim lib. 3. & totis 6. & 7. lib. de baptismo contra Donat. vii. sive quibusque locis infra adnotabimus. Nec solum à Stephano Pontifice viuente adhuc Cypriano, sed postea ab universali seu plenari Ecclesiæ Concilio (quod Nicenium fuisse supra alicubi comprobatur) condemnata est D. Augusti testis contra Donatistas, qui hoc Cypriano & ceteri sacerdotes in errore se tuebantur, quoniam tamē (quod eis frequentissime expobrat) unitatem Ecclesiæ cindenter, quod illi minime fecerunt. Neque vero ad alii dum taxat Episcopis reprobatur est, sed & ab ipsi illi qui eam promulgavunt, non modo orientalibus illis (quorum memini Tomo primo in argumento epstola Firmiliani) Episcopis 50. quos vel ipsi Donatisti confitentibus refidisse (eu potius correcitum) iudicium sive illud scribit D. Augusti libro tertio contra Crefc. Grammatico 1.2. & 3. sed & Africani Episcopis, qui in hoc Concilio sententias suas proulerunt. Cuius rei locules testis est D. Hieron. Dialogo contra Luciferia in hac verba: Conatus est (inquit) Beatus Cyprianus lacu contritos fugere, nec bibere de aqua aliena, & i circa hæreticorum baptisare reprobans, ad Stephanum tunc Romanum viris Episcopum, cui a B. Petro vicesimus sextus fuit, super bac re Africanam Synodum direxit, sed conatus eius frustra fuit. Denique illisip Episcopis, qui rebaptizandos hæreticos cum eo flaterant, ad antiquam confitundinem resoluti, nouum emiserunt decretum. Quid facimus ita & maiores nostri, & illis sive tradidere maiores. Conscienti etiam Dion. Alexand. epstol. ad Stephanum supra citata, & Vincentius Lirinen. lib. aduer. here. capite decimo, Quod an etiam de Cypriano verum sit, latius in vita ipsius.

Potto

Porro quum ex ipso Conciliū huius exordio constet recitatas illuc lubant ad Cyprinum, & Cypriani ad Lubanum, acrursum huius ad illum litteras; certo constat celebratum hoc Concilium post illa concilia, ex quibus scripte sunt Epistolas ad Episcopos Numidas, & ad Stephanum, reponit quorum Cypriane meritis erit epist. ad Lubanum. Atque adeo quemadmodum & ibi collegimus ex huius Synodi frontispicis verbis, tertium hoc fuit aut quartum de laicis & andis hereticis concilium. Contigit proinde non sub Corinthon Pontificis, quod existimat Eusebius & Nicéphorus, quippe qui iamdudum ante passus fuerit; sed (vel ipso D. Hieronymo) sub Stephano. De numero autem Episcoporum, non consentit cum nostris exemplaribus Photius in Nomocanone apud Baljamensem, reponit qui 84. duxat numerus, vbi Morel. 88. Ms. vero codices Aflig. Cambron. Anglic. Dun. Marchim. Blandin. 87. De quo ut quod sentimus loquar; minus placet Moreli lectio, quod ita binis erint Cypriani sententias; Photius vero est, si sententia Cypriani non computetur; Ms. denique me radicio genuina est, sic tamen ut (quemadmodum ad marginem adnotauit) Sententia antepenultima pro tribus compueatur, reponit in qua Natalis Episcopus pro se & duobus alijs suum profecit decum. *Manutius & Erfasius*, quibz primus hoc Concilium edidit, numerum Episcoporum pretermisserunt. Qui tamen recte adnotauit, non eandem esse dictiōnem in his sententiis, sedesse ait Synodis, Notariis excipitibus que dicebantur, Cypriano tamen ascribi, quod ipse magna eius causa fuerit & Concilii Preses. Ceterum de prima origine & anno conditae Carthaginis, Variant Historiā, Insi nū lib. 18. & Apuleius in Floridie, item Euseb. in Chronicō. Constat autem fuisse Coloniam Tyrrorū adiacitam in loco, cui nomen Byrsa, primum Carthadam (teste Solino) dicitam, quod verbo Punico nouam cūritatem significat. Beda in Chronicō conditam asserit regnante Davide apud Hebreos & apud Latinos, & Rege Syllo, vi quidam voluit a Carchedone Tyro, ut vero alij a Didone eius filia anno 143. post excidium Troianum. De Didone conditio sententiam Virgilis, Iustinus, & Tertulliā de Monog. ac Apologet. Eius ciuitatis potentiam celebrat his verbis Ezechiel. ca. 27. Carthaginense negotiatores: tuis (ad Tyrron verba facies) a multitudine cunctarum diutiarum, argento, ferro, plumbō replecerunt nundinas tuas. Eadem confirmat, quod teste Strabon tota Africa cultiore potirent, in Hispania etiam ab Herculis columnis usque ad Pyrenæas montes imperauerit, & in Hispania Betica a Duce Carthaginensiis Hafidrūbula Carthago noua sit condita. Hinc Romani Imperium annula illa Carthago (Plinio teste lib. 15. hist. nat. cap. 18.) per anno. 120. grandissima illa bella cum Romanis gestis; donec ultimo bello Punico (inquit D. Augustus lib. 3. De Ciuitate Dei, cap. 2.) vno impetu alterius Scorpionis (quibz hoc etiam cognomen Africani meruit) ab stirpe deleta est. Ante opibus abundans, ut inde Romanus transfluerit ille, cum de Pone triumphare (inquit Plinii lib. 31. cap. 11.) quater milie. CCCCLXX. milia pondo argenti. Idque post annos (inquit Solinus) 730. quam fuerat exstructa. Deinde (eodem teste) a G. Graccho Colonizatissima data, & Iunonia ab eo dicta, aliquantisper ignobilis humilis & languido statu; denum in claritate seunda Carthaginis, interiectis 10. 2. annis, M. Antonio, P. Dolabellā consulebūs erit. Cator tamen adhuc (teste Mela Pomponio) prior excedit rerum, quam ope presentium. Vnde non alio nomine vocatur a Plinio lib. 8. cap. 4. quam Colonia Carthago, magnae in vestigio Carthaginis. Fuit tamen postea denio inter Provincias Africā primā & Proconsulariā Provincia Carthaginis; atque adeo & Africa caput vocatur a D. Augusto lib. 2. de Baptism. contra Donatij. cap. 11. & omnī primatū Africa rīmū erat Carthaginensis Episcopus, vii supra docimū eis istola. 45. **CARTHAGINENSE** autem Concilium nuncupō & ubique cum Manutio lego, non: **CARTHAGINENSE**, nō modo loquitur D. Augustus, quia sex syllabarū dictionem & astruit Priscianus lib. 4. & sic legunt ubique Salustius & Cicero.

Numidia, Mauritania, cum presbyteris & Diaconibus
prefante etiā plebis maxima parte, & lecta essent littera
Iubaiani ad Cyprianum faecit, item Cypriani ad Iu-
baianum rescripta, de hereticis baptizandis, quidque
postmodum Cypriano Iubaianisudem rescripsit; Cy-
prianus dixit: ¹ Auditis college dilectissimi, quid mihi
Iubaianus coepiscopus noster scriperit, cōsulēs medio-
criteriatem nostram de illicito & profano haereticorum ba-
ptismo; ⁴ & qd ego ei rescriferim, cēsens scilicet, quod
semel atque iterum & saepē censuimus, haereticos ad Ec-
clesiam venientes, Ecclesia baptismo baptizari & san-
ctificari oportere. Item lecta sunt vobis & aliae Iubaiani
littere, quibus pro sua sincera, & religiosa deuotione ad
epistolam nostram rescribens, non tantum confitit, ⁵
sed etiam instruendum se esse gratias egit. Superest ut de
hac pīs re singuli quid sentiamus, proferamus; nē
minem iudicantes, ⁶ aut à iure communione aliquem,
si diuersum senserit, amouentes. Neque enim quisquā
nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit,
aut tyrannico terrore ad obsequiū necessitatem col-
legas suos adiigit; ⁷ quando habeat omnis Episcopus pro
scentia libertatis & potestatis sua, arbitrium proprium;
tamque iudicari ab alio non possit, quam nec ipse po-
test alterum iudicare. Sed ex parte vniuersi iudicium
Domini nostri Iesu Christi, ⁸ qui vnu& solus habet
potestatem & preponendam nos in Ecclesia sua gubernan-
tione, & de actu nostro iudicandi.

I Cæcilius 10 à Bilita dixit:

¶ Ego vnum Baptisma in Ecclesia sola scio, & extra Ecclesiam nullum. Hic erit vnum ybi spes vera est, & fiducies certa; sic enim spiritum fit. *Vna fides, vna spes, vnum baptisma;* nō apud haereticos, vbi spes nulla est, & fides falsa, ybi omnia per¹² mendacium aguntur, vbi exorcizata demoniatus; sacramentum interrogat; cuius os & verba cacer emittunt; fidem dat infidelis, veniam delictorum tribuit sceleratus, & in nomine Christi ringit antichristus: benedit a Deo maledictus; vitam pollicetur mortuus; pacem dat impacificus; Deum inuocat blasphemus; facerdotium administrat profanus; ponit altare lacrilegus. Ad hanc omnia accedit & illud malum¹³ ut antifites diaboli audeant Eucharistiam facere, aut qui illis assistunt, dicant hanc omnia falsa esse de hereticis. Ecce ad qualia cogitur Ecclesia, & sine baptismo ac veniam delictorum communicare compellitur. Quam rē statres fugere ac vitare debemus, & a tanto scelerre nos separare, & vnum baptisma tenere quod soli Ecclesiae a Deo concessum est.

Ephes. 4.

2 ¹⁴ *Primus à Missirpa dixit:*

Centeo omnem hominem ab haeresi venientem, baptizandum. Fustra enim illic putat se esse baptizatum;¹⁵ cum non sit baptisma, nisi in Ecclesia unum, & verius: quia & Deus unus, & fides una, & Ecclesia una est, in qua stat unum baptisma, & sanctitas, & cetera. Nam quae foris excentur, nullum habent salutis effectum.

3 ¹⁶ *Polykarpos ab Adrumeto d:xi:*

Qui hæretorum baptisma probant, ¹⁷ nostrum euacuant.

4 ¹⁸ Nouatus à Thamugade dixit:

Licet sciamus omnes scripturas sibi testimonium reddere de salutari baptismo, debemus tamen fidem nostram exprimere. Haereticos & schismaticos ad Ecclesiam venientes, qui pseudobaptizati videntur, debere eos in fonte perenni baptizari. Et ideo secundum testimonium scripturarum, & i^{us} secundum decretum collegarum nostrorum sanctissima memoria virorum, omnes schismaticos & haereticos quia ad Ecclesiam conseruentur sibi baptizari, sed & eos qui ordinati videbantur, inter laicos recipi.

20 Nemesianus à Thubunis dixit:

Baptisma, quod dant heretici & schismati, non esse verum; & ubique in scripturis sanctis declaratum est. Quoniam ipsis præpoliti corum ²⁴ falsi Christi sunt, & falsi propheta, dicente Domino per Salomonem: *Qui fidem istius falsi, hic peccati yento: uem autem le scaurus aues volantem.* ²⁵ Deinde uenit in scripturam: *Uerum est quod uocant me Christus, sed deinceps uocant me diabolus.*

PROS. IO.

SENTENTIÆ EPISCOPORVM
LXXXVII. DE HÆRETICIS
baptizandis.

VM I in vnum Carthagini conuenissent Kalend.
Septembris Episcopi plurimi ex prouincia Africa,

D. Cæcil. Cypr. tom. 2.

isemitis vero agelli sū errauit. Ingridetur autem per aqua lo-
aque arida, ²³ & terram desinatam in suam : contrahit au-
tem manibus infractus. Et iterum: Ab aqua aliena abstine-
re, & de fonte alieno ne biberis, v̄ longum viuas tempus, adi-
gi utrū etiam tibi anni via. Et in Evangelio diuina sua
voce Dominus noster Iesu Christus locutus est, di-
cens: Nisi quis renatus fū rex aqua & spiritu, non pot. si in-
troire in regnum Dei. Hic est spiritus qui ab initio fere-
batur super aquam. Neque enim spiritus sine aqua o-
perari potest, neq; aqua sine spiritu. Male ergo sibi qui-
dam interpretantur, vt dicant quod per manus imposi-
tionem Spiritum sanctum accipiunt, & sic recipiantur
cum manifestum sit ²⁴ utroque lacramento debere eos
renasci in Ecclesia Catholica. Tunc quippe poterunt
filii Dei esse, dicente Apostolo: Cuiusque f. uare vniu. aem
spiritus in coniunctio paci: vnum corpus & vnu. spiritus, sicut
vocati esti in vna p̄ vocacionis p̄fite: ²⁵ vnum Dominus. vna fid. s.
vnum baptisma, vnu. Deus. ²⁶ Hac omni Ecclesia Ca-
tholicaloquuntur. Et iterum in Evangelio dicit: Quod
natum est de carne, caro est: & quod natum est de spiritu spiritus
est; quia Deus spiritus est, & de Deo natu. est. Ergo omnes
heretici & schismatice omnia quaeunque faciunt, car-
nalia sunt, dicente Apostolo: Manifestum in sui opera car-
nus, que sunt, fornicationes, immunditia, ²⁷ ineficiam, idolatria,
veneficia, iniuriae certaminaz, ira, dissensiones, heres & his
similiis; de quibus præxi vobis sicut p̄d. co. quoniam quicunque
hac faciunt, regnum Dei non hereditabunt. Condemnatque
Apostolus cum omnibus malis & eos qui diuisionem
faciunt, hoc est schismatice & hereticos. Nisi ergo ac-
cepirent baptismum salutare in Ecclesia Catholica, que
vna est, salvi esse non possunt, sed cum carnalibus in iu-
dicio Domini Christi damnabuntur.

6   ²⁸ Iannarius a Lambeth dixit:
Secundum scripturam sanctarum auctoritatem
decerno, hereticos omnes baptizandos, & sicut Eccle-
siam sanctam admittendos.

7   ²⁹ Lucius a Caſtrogallia dixit:
Cum Dominus in Evangelio suo dixerit: Vos esti sal-
vati; Si autem saluatutem faciunt, in quo salvetur: ex eo ad ni-
hilium valebit, nisi v̄ r̄oij iatur foras, & conculetur ab hominibus.
Et iterum post resurrectionem suam mittens Apostolos
suis mandauerit dicens: Dat aſt mihi omnis pereſſus in celo
& in terra; ite ergo & docete omnes gentes, baptizantes eos in no-
mine patris. & Filij. & Spiritus sancti. Cum ergo manifestum
sit hereticos, id est, hostes Christi, non integrum fa-
cramenti confessionem habere: Item schismatice non
posse condire sapientia spirituali, cum ipsi, ab Ecclesia
que vna est, recedendo infatuati, contrarij facti sint,
sicut scriptum est: Domus contrariorum legi debet e-
mundationem, & consequens est, eos qui à contrarijs
baptizati inquinatis sunt, primo purgari, & tum deum
baptizari.

8   ³⁰ Crescens a Cirta dixit:
In tanto cœtu sanctissimorum conficerdotum lectis
litteris Cypriani dilectissimi nostri ad Iubaianum, ³¹
itemque ad Stephanum, qua tantum in se sanctorum
testimoniorum descendenter ex scripturis deificis
continent, vt merito omnes per Dei gratiam adunati
confentire debeamus: Céle omnes hereticos & schis-
maticos, quia ad Catholicam Ecclesiam voluerint veni-
re, non ante ingredi, nisi exorcizati & baptizati prius
fuerint; exceptis his sane, qui in Ecclesia Catholicam
fuerint ante baptizati, ita tamen vt per manus impositionem
in penitentiam Ecclesiæ reconcilientur.

9   ³² Nicomedes a Segerno dixit:
Mea sententia haec est, vt haereticis ad Ecclesiæ
venientes baptizantur, eo quod nullam fortis apud pec-
catores remissionem peccatorum consequantur.

10   ³³ Munnulus a Gerba dixit:
Ecclesiæ Catholicae matris nostræ veritas semper a-
pud nos, fratres, & manus & manet, & vel maxime in
baptismatis trinitate, Domino nostro dicente: Ite
& baptizate gentes in nomine patris, & filij. & Spiritus sancti.
Cum ergo manifeste sciamus hereticos non habere nec
Patrem, nec filium, nec Spiritum sanctum; debent ve-

nientes ad Ecclesiam matrem nostram, v̄ re renasci &
baptizari, vt cancer quod habebant, ³⁴ & damnationis
ira, & erroris effectura, per sanctum & celeste lauacrum
sanctificetur.

11   ³⁵ Secundinus à Cediæ dixit:

Cum Dominus noster Christus dicat: Qui non est me-
cum, a me non es: & Ioannes Apostolus eos qui ab Ec-
clesia exunt antichristos dicat: indubitanter hostes
Christi, quique antichristi nominati sunt, gratiam ba-
ptismi salutari ministrare non possunt. Et ideo cen-
eos qui de iniidiis hereticorum configiunt ad Ec-
clesiam, baptizandos esse à nobis, qui ³⁶ amici appellati
sumus Dei, eius dignatione.

12   ³⁷ Felix à Bagai dixit:

Sicut cœus cœcum ducens simul in fœnam cadunt,
ita haereticus haereticum baptizans simul in mortem
cadunt. Et ideo haereticus baptizandus est, & iustifican-
dus, ne nos viuū mortuū communiciemus.

13   ³⁸ Polianus à Mileo dixit:

Iustum est haereticum baptizari in Ecclesia sancta.

14   ³⁹ Theogenes ab Hippone regio dixit

Secundum sacramentum Dei gratia celestis, quod
accepimus, vnum baptisma quod est in Ecclesia sancta
credimus.

15   ⁴⁰ Datius à Badia dixit:

Nos quantum in nobis est, haereticis non communi-
camus, nisi baptizati in Ecclesia fuerint, & remissionem
peccatorum accepirent.

16   ⁴¹ Successus ab Abbir germanica dixit:

Haereticis aut nihil licet, aut totum licet. Si possunt
baptizare, possunt dare & Spiritum sanctum. Si autem
spiritum sanctum dare non possunt, quia non ha-
bent Spiritum sanctum; nec baptizare spiritualiter
possunt: propterea censimus haereticos baptizandos
esse.

17   ⁴² Fortunatus à Thubabori dixit:

Iesus Christus Dominus & Deus noster, Dei patris
& creatoris filius ⁴³ super petram edificauit Ecclesiam
suum, non super heresim; & potestatem baptizandi E-
piscopis dedit, non haereticis. Quare qui extra Ecclesi-
am sunt, & contra Christum stantes oves eius & gregem
spargunt, baptizare non possunt.

18   ⁴⁴ Sedatus à Tarrabone dixit:

In quantum aqua & cerdotis prece in Ecclesia sancti-
ficata abluit delicta; in tantum haereticus sermone, ⁴⁵ ve-
lut cancer, infecta, cumulat peccata. Quare omnibus
pacificis quidem viribus intendum est, ne quis ha-
retico errore infectus & tinctus, singulare & verum
Ecclesia baptismum detrectet accipere, quo quic-
quis non fuerit baptizatus, ⁴⁶ regno cœlorum fiet alienus.

19   ⁴⁷ Priuianus à Sufetula dixit:

Qui haereticos potestatem baptizandi habere dicit,
dicat prius, quis heresim considerit. Si enim heres à
Deo est, habere & indulgentiam diuinam potest. Sivero
à Deo non est, quomodo gratiam Dei aut habere, aut
conferte alii potest?

20   ⁴⁸ Priuianus à Sufetula dixit:

Qui haereticorum baptismum probat, quid aliud
quam haereticis communicat?

21   ⁴⁹ Hortensianus à Laribus dixit:

Quo sint baptizati, viderint aut preſumptores, aut
fautores hereticorum: nos vnum baptisma, quod non
nisi in Ecclesia nouimus, Ecclesiæ vindicamus. Aut quo
modo possunt in nomine Christi aliquem baptizare,
quosip̄ Christus dicit aduersarios suos esse?

22   ⁵⁰ Caſſi a Macomadibus dixit:

Cum baptismata duo essent, non possunt, qui haereticis
baptisma concedit, sibi tollit. Censeo itaque flebiles &
tabidos haereticos baptizandos esse, cum ad Ecclesiæ
venire cōperint, & facra & diuina lauatione lōtos, &
lumine viri illuminatos, non hostes, sed pacificos, non
alienos, ⁵¹ sed fidei Domini domesticos, non adulteros,
sed Dei filios, non erroris, sed salutis effectos in Ecclesiæ
recipi, absq; his, q. de Ecclesia fideles sup̄plati, ad ha-
ereticis

refis tenebras transierant, sed eos per manus impositionem restituendos.

23 ⁵³ Alius *Januarius Vico Cesariv dixit*:

Sinon obtemperat error veritati, multo magis veritas non consentit errori. Et ideo nos Ecclesia afflatus in qua praesidemus, vt baptisatum eiusipsum soli vindicantes, eos, quos Ecclesia non baptizauit, baptizemus.

24 ⁵⁴ Alius *Secundinus à Carpis dixit*:

Heretici Christiani sunt, an non? Si Christiani sunt: cur in Ecclesia Deinon sunt? Si Christiani non sunt, ⁵⁵ quo modo Christianos faciunt? Aut quo pertinebit sermo Domini dicentis: *Qui non est mecum, a meus me est. & quinon mecum coligit, spargit?* Vnde constat, super filios alienos & soboles antichristi spiritum sanctum per manus impositionem tantummodo non posse descendere, cum manifestum sit hereticos baptisima non habere.

25 ⁵⁶ *Victorius à Thabrac dixit*:

Silicet hereticis baptizare & remissam peccatorum dare; quid illos infamamus, ⁵⁷ vt hereticos appellemus?

26 ⁵⁸ *Alius Felix ab Vthina dixit*:

Nemini dubium est, sanctissimi confessorum, non in tantum posse humanam presumptionem, quantum Domini nostri Iesu Christi adorandum & venerabilem maiestatem. Memores ergo periculi, hoc quoque non tantum obferuare debemus, verum etiam ab omnibus nobis confirmare, vt omnes heretici qui ad sinum matris Ecclesie accurrunt, baptizentur; vt mens heretica, quæ diuturna tare polluta est, sanctificatione lauaci purgata, in melius reformatur.

27 ⁵⁹ *Quintus à Burch dixit*:

Qui fide viuimus, obsequijs quæ instruendis nobis ante praedita sunt, ⁶⁰ credula obferuatione debemus. Nam scriptum est apud Salomonem: ⁶¹ *Qui baptizatur à mortuo, quid proficit lauatio eius?* Quod vtique de his qui ab hereticis tinguntur, & ⁶² de tingentibus loquitur. Si enim qui apud illos baptizantur, per remissionem peccatorum vitam aeternam consequuntur, cur ad Ecclesiam veniunt? Si vero à mortuo salutis nihil accipit, ac propterea agnito errore pristino ad veritatem cum penteentia reuertuntur, vno vitali baptismate, quod in Ecclesia Catholica est, sanctificari debent.

28 ⁶³ *Castus à Sica dixit*:

Qui contempta veritate presumunt consuetudinem sequi, aut circa fratres inuidius est & malignus, quibus veritas reuelatur; aut circa Deum ingratus est, cuius inspiratione ⁶⁴ Ecclesia eius instruitur.

29 ⁶⁵ *Eudoratus à Thenis dixit*:

Fidem nostram, baptismati gratiam, & legis Ecclesiasticae regulam Deus & Dominus noster Iesus Christus suo ore Apostolos docens, ⁶⁶ perimplerum dicens: *Ite & docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filii, & spiritus sancti.* Falsum ergo hereticorum baptisima & iniquum, an nobis pellendum est, & ⁶⁷ omni detestatione refutandum, ⁶⁸ de quorum ore virus, non vita, nec gratia celestis, sed blasphemia trinitatis exprimitur. Et ideo venientes ad Ecclesiam hereticos, integro & Catholico baptismate baptizari debere manifestum est, vt à blasphemis sua presumptione purificati, possint spiritus sancti gratia reformati.

30 ⁶⁹ *Libros à Vaga dixit*:

In Evangelio Dominus: *Ego sum, inquit, veritas: non dixit, ego sum confutudo:* ⁷⁰ Itaque veritate manifestata cedat confuetudo veritati, vt & si in praeteritum quis in Ecclesia hereticos non baptizabat, ⁷¹ nunc baptizare incipiat.

31 ⁷² *Lucius à Thebaste dixit*:

Hereticos blasphemos atque iniquos verbis varijs decerpentes sancta & adorabilia scripturarum verba, excorando censio, & ideo exorcizandos & baptizandos esse.

32 ⁷³ *Eugenius ab Ammedera dixit*:

Et ego hoc idem censio, hereticos baptizandos esse.

33 ⁷⁴ Item aliis *Felix ab Ammatura dixit*:

Et ipse secutus diuinarum scripturarum auctoritatem, baptizandos hereticos esse censio, sed & eos qui apud schismatics baptizatos esse contendunt. Si enim secundum cautum Christi priuatus fons nostrar est, intelligent cuncti Ecclesia nostra aduersarij, ⁷⁵ quia alienis esse non potest. Nec duobus populis salutarem aquam tribuere potest ille, qui vnius gregis pastor est. Et ideo manifestum est, nec hereticos nec schismatics aliquid celeste posse fulcire, qui à peccatoribus hominibus, & ab ecclesia extraneis audeant accipere. Quando danti locus non est, vtique nec accipienti prodest.

34 ⁷⁶ Item aliis *Januarius Muzulensis dixit*:

Miror quod cum omnes confiteantur vnum esse baptisma, non omnes intelligent eisdem baptismati vnitatem: Ecclesia enim & heres, due & diuersæ res sunt. Si heretici habent baptisna, nos non habemus. Si autem nos habemus, heretici habere non possunt. Dubium autem non est, Ecclesiam solam baptisnum Christi possidere, quæ sola possideat & gratiam Christi & veritatem.

35 ⁷⁷ *Adelphius à Thaualte dixit*:

Sine causa quidam falso & intuidioso verbo impugnant veritatem, vt rebaptizare nos dicant, ⁷⁸ quando Ecclesia hereticos non rebaptizet, sed baptizet.

36 ⁷⁹ *Demetrius Aleptinus dixit*:

Vnum baptisna nos custodimus, quia ⁸⁰ Ecclesia Catholicae soli rem suam vindicamus. Qui autem dicunt quia heretici vere & legitime baptizare possunt, ipsi sunt qui non vnum, sed multa baptisna faciunt. Nam cum heretici multe sint, pro eorum numero & baptisnate computabuntur.

37 ⁸¹ *Vincentius à Thibari dixit*:

Hereticos scimus esse peiores quam ethnicos: si ergo conuersi ad Dominum venire voluerint, ⁸² habemus utiq; regulam veritatis, quam Dominus præcepit diuino mandauit Apostolus dicens: *ite, in nomine meo nomen imponite, demonia expelate.* Et alio loco: *ite & docentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & spiritus sancti.* Ergo primo ⁸³ per manus impositionem in exorcismo, secundo per baptisni regenerationem, tunc possunt ad Christi pollicitationem venire: alias autem censio non debere.

38 ⁸⁴ *Marcus à Maltari dixit*:

Mirandum non est, si heretici hostes atque impugnatores veritatis, remibi vendicent potestatis & dignationis alienæ: sed illud mirandum est, quod quidam nostri, prævaricatores veritatis, hereticis suffragantur, & Christianis aduersantur. ⁸⁵ Propterea decernimus hereticos baptizandos esse.

39 ⁸⁶ *Satius à Siciliba dixit*:

Si hereticis in baptisno sua peccata donantur, sine causa ad Ecclesiam veniunt. Nam cum in die iudicii peccata sint qui puniuntur, nihil est quod timere possint hereticis de iudicio Christi, si sunt remissionem peccatorum confutati.

40 ⁸⁷ *Victor à Gor dixit*:

Cum peccata non nisi in Ecclesia baptisno remittantur, qui hereticum ad communicationem sine baptisno admittit, vtrumque concurrationem facit, nec hereticos purgat & Christianos inquit.

41 ⁸⁸ *Aurelius ab Utica dixit*:

Cum dicat Apostolus, non communicandum peccatis alienis, quid aliud quam peccatis alienis communicat, qui hereticis sine Ecclesia baptisno communicat? Et ideo censio baptizandos esse hereticos, ut accipiunt remissionem peccatorum, & sic illis communicetur.

42 ⁸⁹ *Confessor Iambus à Germaniciana dixit*:

Qui hereticorum baptisna probant, nostrum impugnant, vt extra ecclesiam non dicam lotos, sed lordinatos, negent in ecclesia baptizari oportere.

43 ⁹⁰ *Lucianus à Ruuina dixit*:

Scriptum est: *Et vidit Deus lucem quia bona est, & diu sit* Gen 1

Martib. 7

Eduf. 43

Martib. 18

Iam. 10

lasc. 16
lasc. 28

PRIANT
NIPHAN
ERA

SEN TENTIÆ EPISCOPO RVM

222

inter lucem & tenebras. Si potest luci & tenebris conuincere, potest nobis & hereticis aliquid esse commune.

Propterea censeo hereticos⁹² baptizandos esse.

44 ⁹³ *Pelagianus à Luperiana dixit:*

Scriptum est: Aut enim Dominus tuus Deus est, aut Basilicus est: ita & nunc, aut Ecclesia Ecclesia est, aut hereticus Ecclesia est. ⁹⁴ Porro si hereticus Ecclesia non est, quomodo esse apud hereticos baptisma Ecclesia potest?

45 ⁹⁵ *Confessor & martyr Iader à Midila dixit:*

Scimus non esse nisi vnum baptisma in Ecclesia Catholica: & ideo non debemus admittere hereticum, nisi baptizatum apud nos fuerit, ne se putet extra Ecclesiam Catholica baptizatum esse.

46 ⁹⁶ *Item alius Felix à Marazana dixit:*

Vna fides, vnum baptisma, sed Ecclesia Catholica, cui sollicet baptizare.

47 ⁹⁷ *Confessor Paulus à Bobba dixit:*

Me non mouet si aliquis Ecclesia fidem, & veritatem non vindicat, quando Apostolus dicat: Quid enim si excederunt à fide quidam illorum? Nunquid infidelitas eorum fidem Dei ⁹⁸ euacuavit & Absit. Est enim Deus verax, omnis autem homo mendax. Si autem Deus verax est, quomodo esse apud hereticos baptisma veritas potest, apud quos Deus non est?

48 ⁹⁹ *Confessor Pomponius à Dionysiana dixit:*

Manifestum est, hereticos non posse baptizare, & remissionem peccatorum dare, qui potestem non habent, vt aut soluere aut ligare aliquid in terris possint.

49 ¹⁰⁰ *Confessor Venantius à Timis dixit:*

Si maritus peregre proficisciens amico suo commendasset vxorem suam custodiendam, commendatam sibi ille quanta posset diligenter conferuerat, ne ab ali quo castitas eius & sanctitas adulteraretur: Christus Dominus & Deus noster ad Patrem proficisciens, sponsam suam nobis commendauit, vtrumne eam incorruptam & inuolatam custodiemus, an integratatem eius & castitatem meechis & corruptoribus prodemus? Qui enim baptisma Ecclesia communie cum hereticis facit, sponsam Christi adulteris prodit.

50 ¹⁰¹ *Aymnus ab Aufiag dixit:*

Nos vnum baptisma¹⁰² accipimus, & ipsum tenuimus & exercemus. Quia autem dicit quia & hereticis licet baptizare, ipse duo baptismata facit.

51 ¹⁰³ *Saturninus à Victoria dixit:*

Si licet hereticis baptizare, excusat sunt & defensi illicita facientes. Nec video quare eos aut Christus aduersarios suos, aut Apostolus antichristos appellauerit.

52 ¹⁰⁴ *Alius confessor Saturninus à Thucca dixit:*

Gentiles quanvis idola colant, tamen summum Deum Patrem¹⁰⁵ creatorum cognoscunt & confitentur. In hunc Marcion blasphemat, & quidam non erubescunt Marcionis baptismum probare: quo modo tales sacerdotes, sacerdotium Dei aut seruant, & sicut illis communicant?

53 ¹⁰⁶ *Marcellus à Zama dixit:*

Cum peccata non nisi in Ecclesia baptismo remittantur, qui hereticum non baptizat, peccatori communicat.

54 ¹⁰⁷ *Confessor Hirenus ab Ullis dixit:*

Si ideo Ecclesia hereticum non baptizat, quod dicatur iam baptizatus esse: hereticus maior est.

55 ¹⁰⁸ *Donatus à Cybiana dixit:*

Ego vnam Ecclesiam & vnum baptisma eius noui: si est qui dicat esse apud hereticos baptizimi gratiam: ante est vt ostendat & prober esse illuc Ecclesiam.

56 ¹⁰⁹ *Zozimus à Tharassa dixit:*

Reuelatione facta veritatis, cedat error veritati: quia & Petrus qui prius circuncidebat, cessit Paulo veritatem praedicant.

57 ¹¹⁰ *Iulianus à Telepte dixit:*

Scriptum est: Nemo potest aliquid accipere, nisi datur

fuerit illi de caelo. Si hereticus de caelo est, potest & baptisma dare.

58 ¹¹¹ *Confessor Faustus à Timidaregia dixit:*

Non sibi blandiantur, qui hereticis patrocinantur. Qui pro hereticis ecclesiastico baptismati intercedit, illos Christianos, & nos hereticos facit.

59 ¹¹² *Geminus à Furnis dixit:*

Quidam de collegis hereticos præponere sibi possunt, nobis non possunt: & ideo quod femele decreuimus, tenemus, vt ab hereticis venientes baptizemus.

60 ¹¹³ *Rogatianus à Noua dixit:*

Ecclesiam Christus instituit, heresim diabolus, quomodo potest habere baptisma Christi synagoga Satanæ?

61 ¹¹⁴ *Confessor Therapius à Bulla dixit:*

Qui hereticis Ecclesia baptisma concedit & prodit, quid aliud sponsa Christi quam Iudas existit?

62 ¹¹⁵ *Confessor item alius Lucius à Membra dixit:*

Scriptum est: Deus peccatorem non audia: hereticus qui peccator est, quo modo audiri in baptismo potest?

63 ¹¹⁶ *Item alius Felix à Buslaci dixit:*

In hereticis sine Ecclesia baptisino admittendis, nemmo consuetudinem rationi & veritati præponat, quia conseruandam ratio & veritas semper excludit.

64 ¹¹⁷ *Alius Saturninus ab Autin dixit:*

Si potest antichristus dare aliqui gratiam Christi, possunt & heretici baptizare, qui appellati sunt anti-christi.

65 ¹¹⁸ *Quintus ab Aggya dixit:*

Ille potest dare aliquid, qui aliquid habuerit: hereticus autem quid possunt dare, quos constat nihil habere?

66 ¹¹⁹ *Alius Julianus à Marcelliana dixit:*

Si potest homo duobus dominis seruire; Deo & ^{Matteo} mammonæ; potest & baptisma duobus seruire, Christiano & heretico.

67 ¹²⁰ *Tenax ab Horrisalia dixit:*

Baptisma vnum est, sed Ecclesia, Vbi Ecclesia non est, baptisma illicesse non potest.

68 ¹²¹ *Confessor alius Victor ab Affuris dixit:*

Scriptum est, quia Deus vnuus est, & Christus vnuus est, & ^{Ephes. 4} Ecclesia, & baptisma vnum. Quomodo ergo illuc baptizari aliquis potest, vbi Deus & Christus, & Ecclesia vna non est?

69 ¹²² *Donatus à Capre dixit:*

Ego semper hoc sensi, vt heretici qui nihil foris conseruandi possunt, quando ad Ecclesiam conuentuntur, baptizentur.

70 ¹²³ *Martyr de schismatis Verulus à Rusticade dixit:*

Homo hereticus dare non potest quod non habet; multo magis schismatis, ¹²⁵ qui quod habuit amicit.

71 ¹²⁴ *Pudentianus à Cuicili dixit:*

Nouitas episcopatus effectus fratres dilectissimi, vt sustinerem quid maiores iudicarent. Nam heretes nihil habere, nec posse manifestum est; atque ita si qui ex eis venerint, baptizari aequissime statutum est.

72 ¹²⁵ *Martyr Petrus ab Hippone Dia-*

rito dixit:

Cum baptisma vnum sit in Catholica Ecclesia; manifestum est, non posse extra Ecclesiam baptizari. Et ideo in heresi tunc est siue in schismate, venientes ad Ecclesiam censeo baptizari oportere.

73 ¹²⁶ *Item alius Lucius ab Aufa dixit:*

Secundum motum animi mei, & spiritus sancti, cum sit vnuus Deus pater Domini nostri Iesu Christi, & vnuus Christus, & vna spes, & vnuus spiritus, & vna Ecclesia; vnum debet esse & baptisma. Et ideo dico, si quid ab hereticis motum aut factum fuerit, rescindi debere, & eos qui inde veniunt in Ecclesia baptizandos esse.

74 ¹²⁷ *Item alius Felix à Gurgibibus dixit:*

Ego censeo, vt secundum sanctarum scripturarum

præce-

3. Reg. 18.

Rom. 13.

*Thymista.

Galat. 2.

Ioan. 3.

**Hippone
Diathoma.*

**apud
recon.*

præcepta, baptizatus ab hæreticis illicite extra Ecclesiæ, cum ad Ecclesiæ confugere voluerit, gratiam baptisimi, vbi licite datur, confecatur.

75 ¹³⁰ *Pusillus à Lamasha dixit:*

Ego credo baptisma salutare non esse, nisi in Ecclesiæ Catholica. Quidquid absque Catholica fuerit, simulatio est.

76 ¹³¹ *Martyr Salianus à Giza auf'a dixit:*

Hæreticos nihil habere constat; & ideo ad nos veniunt, vt possint accipere quod non habent.

77 ¹³² *Honoratus à Tucca dixit:*

Cum Christus veritas sit, magis veritatem quam consuetudinem sequi debemus; vt hæreticos quideo ad nos veniant, quia foris nihil accipere potuerunt, Ecclesiæ baptismo sanctificemus.

78 ¹³³ *Victor ab Orléans dixit:*

Quod & scipio scitis, non olim sum Episcopus constitutus, & ideo expectabam præcessorum consilium. Hoc itaque existimo, vt quicunque ex hæresi venerint, sine dubio baptizentur.

79 ¹³⁴ *Confessor Clarius à Maseula dixit:*

Manifesta est sententia Domini nostri Iesu Christi, Apostoli suos mittentis, & ipsi solis potestatem a patre sibi datam permittentis, quibus nos successimus, eadem potestate ecclesiam Domini gubernantes, & credentium baptizantes. Et ideo hæretici qui nec potestatem foris, nec ecclesiam Christi habent, neminem baptizare baptismo eius possunt.

80 ¹³⁵ *Martyr Secundianus à Thambeis dixit:*

Non debemus hæreticos nostra presumptione decepere; vt in Ecclesiæ Domini nostri Iesu Christi non baptizati, & per hoc remissionem peccatorum non consecuti, cum iudicijdies venerit, nobis impudent, quod per nos non sint baptizati, & indulgentiam diuinae gratiae consecuti. Propter quod, cum fit vna Ecclesia & vnum baptisma, quando ad nos conuerterunt, simul cum Ecclesiæ & Ecclesiæ baptisimum consequuntur.

81 ¹³⁶ *Ite n diuus Aurelius à Chullabi dixit:*

Ioannes Apostolus in epistola sua posuit dicens: Si quis ad vos venit, & Doctrinam Christi non habet, nolite eum admittere in domum vestram, & aue illi ne dixeritis. Qui vni dixerit illi, aue communis facta eius malis. Quomodo admitti tales temere in dominum Dei possunt, qui in domum nostram priuatam admitti prohibent? aut quo modo cum eis ¹³⁷ fine Ecclesiæ baptismo communicare possumus, quibus si, aue, tantum dixerimus, factis eorum malis communicamus?

82 ¹³⁸ *Confessor Littens à Genelis dixit:*

Cæcos si cæcum ducat, ambo in foueam cadunt. Cum ergo hæreticos constet non posse illuminare quemquam, vtpote cæcos, baptisma eorum non valer.

83. 84. 85. ¹³⁹ *Natalis ab Oea dixit:*

Tam ego præfens, quam Pompeius Sabratensis, quam etiam Diogo Leptimagnensis, qui mihi mandauerunt corpore quidem abentes, spiritu præsentes, cœfemus quod & college nostri quod hæretici communicationem habere nobiscum non possint, nisi Ecclesiæ baptismo baptizati fuerint.

86 ¹⁴⁰ *Iunius à Neapoli dixit:*

Ab eo quod semel cœfemus non recedo, vt hæreticos venientes ad Ecclesiæ baptizemus.

87 ¹⁴¹ *Confessor & marty Cyriacus à Carthagine dixit:*

Meam sententiam plenissime exprimit epistola qua ad Iubaianum collegam nostrum scripta est; hæreticos secundum Euangelicam & Apostolicam contestationem aduersarios Christi & antichristos appellatos, quando ad Ecclesiæ venerint, vnioco Ecclesiæ baptismo baptizandos esse, vt possint fieri de aduersariis amici, & de anti-christis Christiani.

(: * :)

ADNOTATIONES IN CONCILIUM Carthaginense.

Prologus.

1. Cum in vnum Carthaginæ conuenissent Kalendis Septembris. Sit cum excusis Cambro codex. Affigimur vero cum Marchin. Dun. & Blandin. legem: Carthaginæ. D. Auguſt. Carthaginæ. Eligas lector quod autem. Aciq. Kalendis, cum Ms. legit idem Auguſt. pro eo quod ali: Calendis.

2. littera Iubaianæ) Magis probari hanc lectionem quam quod legunt Greci: Iubaianæ, aut Anglic. codex: Iubaianæ, supra diximus epistola ad Iubaianum. Cetero D. Auguſt. nobiscum etiam Ms. confitetur legit.

3. Auditus College dilectissimi) Cetera hæc verba D. Auguſt. de baptismo contra Donatistæ libr. 2. cap. 2. lib. 3 cap. 3, & libr. 6. cap. 6. & late excusis singula toto libro secundo; ut eos docet exemplum Cypriani. & si sententia disperat, in pace tamen univatis manere oportere. Quam autem vel ipso illi & D. Hieron. contra Luci. refutatio de collegis suis loquatur, frustra devorabit quipham contra primatum Romanum Pontificis illud: Neque enim quicquam nostrum Episcoporum Episcoporum se esse confituit. Verum de hoc latius supra epistola ad Quintum.

4. & quid ego? Tribus locis diuinus Auguſt. quidque ego.

5. sed etiam in structum se esse gratias egit) Præter Cambronensem non habent Ms. nigris in structum le cels. Verum legit oblique Aug. eum in Ms. Affig. codice.

6. aut a iure communicationis) Situe hoc legas cum Manuio & Cambronenſi codice, siue communio, quod conſtanter D. Auguſt. in ceteri Ms. perinde eſt.

7. quando habeat omnis, &c.) Adnotat hic Erafinus. Cum sacra mentis tractatio ac fides, univitatisque suo relinqui iudicio. Quod nimis crude ab illo dictum eſt; neque enim id verum eſt, præterquam iuxta quod interpretatur D. Auguſt. dict. lib. 3. ca. 3.) in his questionibus, quoniam diuina perpiceſſimam perſpectio deſcifit, ſunt.

8. tamque iudicat ab alio non poſſit, quam nec ipſe potest) Reſide ſic meo iudicio Manuio & Morelius, nam non multum diſſentiant Ms. Affig. Dunen. Marchin. Blandin. & Cauchij legentes: tam quod, &c. quam. Antea erat in excusis: tanquam, &c. quam. D. Auguſt. etiam libr. 2. cap. 2. contra Don. tanquam &c. quomodo, & lib. 6. cap. 6. fecit excus: quam. Quare & illam virobique ſic caſigandam cenſo, præferim quam posteriori legeſt ipſe virobique: potest, & nobis ſame legat ſupra circuſ Ms. Affig. Auguſt. in cod.

9. qui virus & folis habet porrectatum) Hæc quoque lectione apud illam ſubſtituenda eſt, dicti lib. 2. cap. 2. in locum eius quod legit: qui virus eft folis habens, nam illud habet Ms. & in alijs alijs locis apud ipſum legitur.

10. *Cecilius à Bilca* Ms. præter Cambronenſi, ab Hilti, ſi & Auguſt. Ms. Verum prius habet D. Auguſt. excusis dicti libri 6. 8. cap. Neutrum tamen reperitur apud Plinius aut Ptolemaeum, nisſi forte eadem ſit ciuitas quam Bentiam vocat Ptolemaeum in Mauritania Tingitana, aut Butam proprie Syres in Africa.

11. Ego vnum biptinum in Ecclesiæ ſola) Ms. 4. & Cauchij: ſolum, at prius cum excusis legit Cambro cod. & D. Auguſt. & conſimilatur ex eo quod poſtea ſequitur: ſoli Ecclesiæ. Sic autem repondet Auguſtinus, ut ſenſus omnia hac competere etiam in peccatore, qui tam baptisma vere admittit.

12. per mendacium aguntur) Ms. quatuor: geruntur.

13. vt antifites diaboli Eucharistiam audeant facere) Ex Ms. nostrorum omnium lectione plurale pro singulari ſubſtituit. Legit tamen ſingulare Auguſt. Ms.

14. *Primus à Migrirpa* Sic Ms. quatuor, nec multum diſſert quod habet Cambronenſi. Migrirpa, pro eo quod habebant excusum cum D. Auguſtino: Migrirpa, De eadem ciuitate ſmelligo, quod in concilio 3. Carthag. ſententiam dicit Taur. Migrirpenſis, ſeu Migrirpenſis, ut potius legendum ſit Migrirpenſis. Omnis vero cum Ms. & Manuio quod interpretatur: Felix, tan in excusis, tam apud D. Auguſt. diſti libri 9. cap. eo quod Primus Episcopus ſupra Tomo primo cum alijs epiftola 65. criſtſiſt.

15. cum non fit baptisma) Variant codices: hic & pado poſte Cambro, hic: baptisum, poſtea: baptisma. Contra alijs Ms. quatuor, & Cauchij hic: baptisum, deinde: baptisma. D. vero Auguſt. cum Manuio virobique: baptisma. Difinguit autem, inter non eſſe baptisum, ſi in ſalute dari.

16. *Polycarpus ad Aduremum* Huius ſupra fit mentio epiftola 45. ubi Aduremianum Coloniæ vocat, & plerique Ms. cum aſpiratione legunt. Hic contra Ms. & excusis omnes præter D. Auguſt. dicti libri cap. 11. ſine aſpiratione, quomodo & Victor Vicensis hys. Vandal. libr. 3. ac primus Carthaginense emulſum. Plinius quoque dicit. lib. Cesar. comment. 5. & Salustius iuxta excusos cod. Raynum pro eo quod alijs Aduremum, Affig. Dun. Marchin. & Blandin. codices legunt: Aduremum, & Salustius Ms. in Ingurba cum Solino: Hadrimerus: item Plinius & Melo cum Auguſtino, & ſemel Ptolemaeus ac Victor Vicensis: Aduremum. Prima lectione maxime placet, eo quod Ptolemaeus Geogr. libr. 4. cap. 3. & lib. 8. Afric. tab. 2. qui eam collocat inter Aphrodisium & Leptis parvam iuxta mare in regione Africa, quam Byzacum vocat Plinius. Ita enim ibi caſigandus eft) & ſimiliter D. Auguſtinus de unitate Ecclesiæ 2. 1. pro eo quod legitur. Byzacum: nam D. Hieron. ſe potius Beda de locis Ag. Apoſt. c. 27 Aduremum collocat in Byzacio regione Africa, & ipſe D. Auguſt. epift. 48. Byzacum legit. Porro Coloniæ diſtam puto Aduremum, aut quod à Tyro auctor.

PRI
NIPHAN
RA

si uui populus, teste Solino, aut quod Romani illuc Coloniam deduxerint.
 17. nocteum e-vacuant [S]olos Erafnius: hereticis communicant,
 & priuilegii etiam D. Augustin, dicens baptisatum neque hereticorum
 negue nostrum effe, sed Christi.
 18. Novatus a Thamugade] Places haec excusorum vulgatorum &
 D. Augusti lectio pro illa Cambronenſi & Manuſi cum Mor. Thamogade, aut eatorum Ms. Thonogade; eo quod in Concilio Hippo[n]i
 sententiam ducat Lupianus Thamogadeſis. & Optat ac Gaudenſis
 Thamogadeſis Episcoporum meminorit D. Augusti contra Par[men]i
 lib. 2.c. 4. aut contra Gaudenſis lib. 1.c. 1. & Hamegade apud eundem
 legatus ep[iscop]a[li] 62. Atque adeo apud Ptolemaeum dicit: loci ita legendum
 est[em] pro eo quod ibi rep[re]ter in Legione tercia Aug[usti] : Thamogadeſis
 sententia quam etiam in Cœl. Carthag. 3. mendo lectorum fuerit: Tha-
 mudenſis. Collocat autem eam iuxta a Thebaenam, qua infra Thebaeſis
 vocatur.
 19. secundum decretum collegarum nostrorum] Ein[dem] decreti
 meminor ad Stephanum Cyprianum, atque adeo & hinc con-
 firmatur nostra sententia de communione Laici, id est, inter Laicos.
 20. Neimianus a Thubinensis] Manuſi & Mor. Thubinensis, ad quod
 accedunt Ms. 4. legentes: Thabanas, verum placet prius excusorum lectio,
 quod sic legat D. Augusti, dicti lib. cap. 11. & Cauchii cod. accedit etiam
 eo, quod legit Cambr. cod. Thucus. Ptolemaeum vero lib. 1.c. 2. & in
 tab. 2. Africa collocat sententiam: Thubinensis in Mauritania Caſarienſi,
 haud procul a Germania, Thubinensis etiam Cresconius subſcripsit con-
 cil. Carthag. 3. & D. Aug. ep[iscop]o. 70. aliquid gelidum narrat apud Thu-
 binensis.
 21. falsi Christi sunt] Ms. quatuor Christiani.
 22. Deserit enim vias Monitius & Morelius: Deseruit. Nobis sum
 vero legitum idem Ms. & Cauchii cod. accedit & illud Cambronenſis:
 derelinquit. D. etiam Augustin modo hoc modo illud legit, diligenter
 omnes scripturas hic citatas diftinet: apud quem profr[es]tus legendum
 agelli su[us] pro eo quod corrupte est[em] h[ab]entem: angel[us] sui, nam consentit
 Augusti Ms. Qui etiam[em] certa[re] legit, non errat.
 23. & terram definierat sit, contrahit autem manibus instru-
 cto[n]a] Hoc illorum verique, Ms. 4. Cypriani, & vna Cypriani, &
 Cauchii, pro quod Cambronenſis sum exponit: & terram definiam
 a melle, colligit autem manibus steriliterat. D. Augusti, excusus,
 modo istud, modo illud, proterum quod legit: confequerit, pro: et
 teria legit sit prior, iudicare nequit, quem locum h[ab]ent scripturae
 n[on] quan[do] reperire licuerit.
 24. veroque sacramenta] Manus impositionis nempe ut baptisini, de
 quibus latius ep[iscop]ola ad Stephanum
 25. vnuſ Deus] Non balevit quidem istud Ms. preter Cambronenſis, neque
 Manuſi, verum quod & Apolofolus & D. Aug. id legit, denuo adieciimus.
 26. H[ab]et omnia Ecclesia Catholica loquuntur] Cotta hic pratermis-
 si interēlata particulari: quod neque D. Augusti, neque Ms. habent.
 Adieciimus r[ati]o[n]e: eos, ex iudicem.
 27. in celum, idololatria, &c.] Hinc pater varia fuisse omnino Te-
 stamenti versionis alter enim hic, alter supra Cyprianum.
 28. Ianuarius a Lambaſe] Sive cum diphthongis legas cum Dun.
 March. & Cauchii sive alter, perinde eſt. Collocatur autem Lambaſe in
 Numidia a Ptolemeo 2. Africa tab supra ep[iscop]i 55. appellata: Lambaſe-
 na Colonia. Vide D. Augusti, cap. 15.
 29. Lucius a Caſtrogalba] Lectionem hanc collegi partim ex Manuſi
 et partim ex Cambronenſi codice, quorum illi: Caſtrogalba sive: Caſ-
 trogalba, antea non fatis Latine excusi cum duis Aug. & aliis Ms. lege-
 bant: Caſtrogalba. Sufficere autem fuisse Caſtro in Galba Caſtra ex-
 fructu, propter quoniam apud Ptolemeum in Oſtric reperiret etiam caſtra
 Cornelii & Caſtra Germanorum. Respondebat autem ad rationes
 h[ab]ent Ang. dicti libri cap. 14.
 30. Cirtensis a Cirta] Cirta seu Cirba ciuitatis meminerunt Opta-
 tus libro 1 contra Par[men]i. & D. Aug. lib. 3; contra Cresc. lib. 15. quod ad eundem
 lib. 1.c. 5. Cirthenſem vocat Petilius contra quoniam scripsi: quare legendum
 quoque Cirthenſis, apud eundem contra fulgent. Donat & Possidius in
 vita eiusdem pro eo quod Cirtensis, & contra Petil. lib. 17. vbi est.
 Cirtensis, ac de vincul. Bap[ti]t. 17. vbi legitur Cirthenſis, nam Syluanum,
 de quo utroque Cirthenſem vocat contra Cresc. lib. 3.c. 7. Idem cen-
 so de ep[iscop]a 130. que hodie perverp[er] Cirthenſem inscribitur] In Numidia
 autem & Ptolemeo dicti libri 1. Coloniam Cirtam Sittianorum cogni-
 mone & Ptolemeus Cirtam Iulianam & Cirtensis populus collocat, haud
 procul a Vaga & Laribus, meminimus etiam Cirba Syluanus in Iugurtha,
 & Caſar loco citato fuisse eam dicti regni Bogudis oppidum opulentissi-
 mum, de qua etiam late Strabo libro v[er]o. Hoc[em] Conſtantia n[on]cupatur
 31. item quod a Stephanuſi] D. Augusti, dicti libri 15. vbi h[ab]et senti-
 tio[n]e verba tractat, negat e[st]e v[er]a ep[iscop]ola haec Cyprianus ad Ste-
 phanum, sed aliam, in qua nulla mentio hereticorum baptisini, quam nō
 dubito esse illam quae est[em] num. 6.7. Cuius autem hic meminuit, habetur su-
 propter numero 72.
 32. Nicomedes a Segermis] Huius oppidi nulla v[er]a mentio. De
 sententia ipsa v[er]a] D. Augusti, dicti libri 6.6.
 33. Manuſi a G[ra]m[mar]i] Legendum: Munnulus, s[ic]p[er]a diximus e-
 p[iscop]a 54. Placeat etiam magis: Girba, quod habent Man. & Morel. cum
 Ms. Cambronenſi. Dun. March. & Cauchii, quam: Girba, quod cum
 D. Augusti, dicti libri c. 17. codic. excusi & Affigmenſi cum Blan-
 din. codice, eo quod Victoris Garbenſis meminerit. Optatus contra Par[men]i
 lib. 2. Eundem a Garbe nuncupat D. Augusti contra Cresc. lib. 3. cap.
 27. praeferimus quoniam ipse etiam Aug. Ms. Affig. prius illud legit.
 34. damnationis ira & erroris effectu] Pra[er] alii placeat haec lectio.
 In excusi & Cambronenſi cod. erat ita & erroris offensa, in alius Ms.
 ira & erroris off[er]ta; apud D. Augusti excu[us]a, ira & erroris off-
 ectum, seu effectu, apud eundem Ms. ira & erroris effectu.
 35. Secundinus a Cedias] De haec quoque ciuitate nihil compertum
 habeo. Ms. vero omnes legit: Cedias, cum Manutio, pro eo quod More-
 lius: Cedias, & excusi cum D. Aug. dicti lib. c. 18. Chezas, vel: Chezas.
 36. amici appellati sunt us Dei, eius dignatione] Ms. quidem preter
 Cambronenſis cum D. Augustino legit: se eius dignatione, sed por-
 trap[er]e, ut pater ex ipſi D. Aug. v[er]o v[er]is sequentibus: ut ab amicis Dei ba-
 pitizentur.
 37. Felix a Bagai] Lectionem hanc Manutio & Morelii confirmat
 Cambronenſis in lex. & D. Augusti, dicti libri c. 19. cum contra Par-
 men. lib. 2.c. 4. & contra Cresc. lib. 3.c. 17. ac post collat. vbi Bagai
 Donat[er]iarum concilii meminist: item Optatus contra Par[men]i, lib. 2, cum
 de Bagai[us] Donato loquitur. Nec differt enim exteri Ms. legentes v[er]o
 scribant: ab Ag[usti]n. Antea excusi corripit: Ag[usti]n. Aug[usti] Ms. a Bagai
 exigitu[us] autem hanc eandem efficitur: ut que Vag[us] nomine collo-
 catu[us] a Ptolemeo in Mauritania Caſarienſi, ut Graec[us] scriptum fuerit ab
 ipſo. B[ea]t[us] & Lacie interpretatum: Vag[us] postea concretu[us] v[er]o
 operari duabus littera[bus] in diphthongum. Præterim quoniam dictum Con-
 cilium Donat[er]iarum nuncupat D. Augusti, dicti lib. 6.6. Vag[us]ianum,
 & eiusdem sententia Vag[us]ianum ep[iscop]ola 151.
 38. Potianus a Mileo] Etiam hic cum illis consentiunt Ms. pro
 quod[em] quod[em] Potianus, & veram hanc efficitur: patet ex Epigra-
 phis[is] lib[er]ar[um] s[ic]p[er]a 78. & 80. Quare & apud D. Augusti, dicti libri capite
 20. ita legendum, & pro: Mileo, quod ibi legitur: Mileo, aut: Mileo.
 Nam Mileum oppidum re[con]ficitur ab eodem ep[iscop]ola 68. & Mileu-
 num Episcopatus Optatum citat contra ep[iscop]olam Par[men]i libri cap. 3.
 Quare & apud Ptolemeum legendum an[te]ce: Mileum, ubi[us] Mileum,
 iuxta Lares in Numidia. Quibus r[ati]o[n]e perpenſis, Mileum an illud cele-
 bre concilium adiutor[um] Proleg. in hac potest ciuitate concilium sentit, quia
 in insula Melita, ut plerique opinantur, præfertur quam ipsi Par[men]i
 concilii sic alloguantur innocentium Pontificem Romanum: De concilii
 Numidie ad scripta direximus. & inter Numidiam, & Aethiopiam non
 mare duxerat, sed & Africa & B[ea]t[us]acum fini intermedia.
 39. Theogenes ab Hippone Regio] Cambronenſis: Theogenis
 sed non placet, quoniam illud legit D. Augustinus dicti libri cap. 25. finis
 primo. Hippo Regius vero (quod Ms. omnes cum D. Aug. legit) sicut Epis-
 copatus ipsius Dini Augustini, ciuitate Namibia ad mare sita, e[st] regio
 Thabaras iuxta a Ptolemeo, cuius meminist etiam Plinius, Solinus,
 Melita & Salustius in Iugurtha, capita a Vandolibus deuastata, sicut & di-
 lib. 1. vbi lego: Hippo Regio pro eo quod Regiorum iam olim
 mortuo, ut in vita ipsius D. Poffidius præfatur, qui in ea, proptero
 adiutor duxit Augusti, celebratum dicit Hipponeſe Concilium. Exigitu[us]
 plerique hodie vocari Bonam.
 40. Dattius a Badi] Etiam hic in 4 Ms. perperam ex per[pet]rat. iste
 r[ati]o[n]e dicitur legatur ab Adi, nam Badi Colonia recentior a Ptole-
 meo in Mauritania Caſarienſi, iuxta Zucabarin, vide responſum D.
 Augusti, dicti libri c. 22.
 41. Succelus ab Abir Germaniciana] Lectionem hanc Manutio
 & Morelii cum Ms. præterquam quod legit: Abir, confirmat concilium
 Carthag. 3. in qua sententia profert Carduus Abirianus Germani-
 ci: castigandus est itaque & D. Augusti, dicti libri cap. 23. ubi cum ex-
 eufis legitur: a[bi]r Germaniciana, nam habet etiam Ms. alius primus. Ego
 vero idem eff[er]it Abirianus ex illicet, quod enumerat Vinalia in
 Africa: nisi adderit in dicto concilio, Numidia & Proconsularis.
 42. Fortunatus a Tachabari] Sic lego cum Ms. præter Cambr. et
 quod magis accedit ad ciuitatem quam v[er]o modo diximus, Ptolemei in
 Mauritania Caſar, collat. nomine: Tachabari, apud quem tamen re-
 pertum in Africa monte: Chuzabari.
 43. super petram edificauit Ecclesiast[ic]am] Manutius: super Petrum,
 sed præterquam quod Ms. prius legit, etiam id interpretatur D. Augusti,
 dicti libri c. 24. quoniam distinguunt inter edificare super petram & su-
 per arenam. Quem sequit, cum Ms. recte legit Morelii & Manutio:
 Episcopis, pro eo quod erat: ap[osto]l[us].
 44. Sedatus a Thuburbo] Re[con]ficitur hoc illi cum Ms. 4. pro eo quod[em].
 D. Augusti, dicti libri 1. 25. cum excusi: Tuberbo. Graues in margini:
 Tuberbo, aut Cambr. Tuberbo, nam & ipse Tuberbo lib[er]o pos-
 collat. cum Donat. c. 22. Tuberbitani Faustini meminist: Plinius quoque
 inter Colonia Africa sex, Tuberbitum recentis, & a Ptolemeo ciuitate Thub-
 urbo, reperitur haec prædicta ab Utina.
 45. velut cancre infecta] Repofit hoc ex Ms. Augusti pro quadra-
 raticancer.
 46. Quo[rum] omnibus pacificis quidem viribus entendum] Hoc sic
 interpretatur D. Augustinus: omnibus quidem viribus entendum,
 sed tamen pacificis, ne nempe, ut nemini qui deficiunt a communi-
 citate, iuxta quod Cyprianus monuerat: amicis. Unde patet
 quoniam esse hanc ipsius, cum Ms. præter Cambronenſis, lectionem, pra-
 illa excusi, pacificis quidem v[er]a. Late tractatur idem, quod
 supra citauimus ep[iscop]ola in Iubaianum de baptizanti forma me-
 dia.
 47. regno celorum fieri alienus] Verba præcedunt, hoc
 porum legendum cum Manutio & Ms. quam quod habebant excusi: s[ic]
 aut D. Augusti, sicut negat enim tale quid impetrabat, quoniam
 pacificis reinebat, quare & ipse castigandus quoque D. Aug[usti]n. consentiunt ut
 Ms. cod.
 48. Priuatus a Sufetula] Etiam hic castigandus ille hoc p[ro]p[ter]e
 dicti lib. cap. 26. ex Ms. cod. cum Manutio & Moreli, pro eo quod legitur
 cum antea excusi: Sufetula. Nam Sufetula Episcopatus in Bæzica
 provincia locundus, sub[er]i[us] concil. 6. Carthagin. & martyrum Suf-
 etulensis Praefidii dicitur Victor Vricensis lib. 2. quare non placet quod ha-
 bet Cambronenſis cod. Sufetula.
 49. Priuatus a Sufibus] Camb[od]i Sufibus, cereri Ms. Sufibus, primum
 nobis[em] legit D. Augusti, dicti lib. c. 27. alibi huius nulla mentio.
 50. Hor.

21. *sc. Hortensianus à Laribus] Ms. quidem: Portensianus, sed male: quoniam Hortensianus frequenter fuit mentio inter epistolas Cypriani & prius etiam legit D. Augusti dict. liber. cap. 28. Lares, autem quod etiam legit apud Salustum in lugurtha pro quod est: Laris) collectus Proloemius in Numidia nova Mureum citi supra dissimilis Larenis etiam ciuitatis memoria Victor Vicensis lib. 2. quare corrupte legit Camb. cod. à salariibus.*
22. *sc. Caius à Macomadibus] Ms. 4. Caius à Machomadibus. Verum prorsus placet, sum quod sic cum Cambrensi collate & excus legit D. Augusti dict. liber. cap. 19. & in margine: Caiusianus, sum quod Macomadiensis Donatini est apud eundem lib. 2. contra Crescen. cap. 10. Collocat autem Plinius Macomades in Byzacio; quare & Proloemius castigandus. & legendum, Macomades, pro eo quod est: Macomada.*
23. *sc. fedēci Domini domesticos] Recens adiō: Domini, ex Ms. quod bū id legit D. Aug.*
24. *sc. Alius Iunianus a vita Caius] Tractat hoc D. Aug. dicti libri cap. 30. Sufficiat autem Vicum Caius eundem esse, quem Proloemius sollecarum vocat, quia Cesarinus Mauritania dicta est. De qua latitudo ita Plinius: Oppidanumque ibi celeberrimum Caiarea ante vocatarum sol. Iudea regia, à D. Claudio Colonia iuxta domata, eisdem iussu dedicatio veiratorum. Reperitur hodie regio Argieria, & quidam Bigam nascuntur.*
25. *sc. Alius Secundinus à Carpis] Esti Ms. Marchinensis & Dumenfis legant: à Carpis, cum Manutio & Morelo, nec multum diffringant quod habent. Affiglinensis Blandiniensis: à corporis, prior lectio D. Augusti dict. liber. 3. & excusum magis placet, eo quod in Africa Capoppidam, recessante à Plinio, & Carpis & Ptolomeo iuxta Maxilam maritima ciuitas, & Coptas lib. 2. gesta apud Carpis narrat, & Carpensis Penitadius 7. concilio Caius subscriptus.*
26. *sc. quomodo Christianos faciunt D. Aug. bis non aliud, quum: quomodo fiunt.*
27. *sc. Victorius a Thabracia] Thabracia Colonia sita est iuxta tabul. Ptolom. inter Hippomenum Regum, & Hippomenum Diarrhytum, quam Numidie contrinuit Viminis dicto liber. 2. Proloemius vero sicut ad eam Numidie extendit. Quare Melita non recte & Hippomenum Regum & Thabracia in Africa collectas. In eis olim Thabracensis monasterium, cuius monum: Vitor Vicensis libro. Vide autem D. Aug. dicti libri cap. 12.*
28. *sc. vt hereticos appellemus] D. Aug. & Manutius hanc lectionem, confirmant Ms. omnes. Ante erat: & hereticos appellamus.*
29. *sc. Alius Felix ab Vhina] Vhina, iuxtab. Ptolom. adiō: B. gradus situu in Carthaginensis provinci, & inter sex colonias enumerat Vhina Plinius. D. Aug. dict. lib. cap. 33. sine auctoritate legit cum Ms. Subscript. & Coptic. Arelat. 2. Lampadius Vitius Episcopus.*
30. *sc. Quaetus a Buruc] Ex auctoritate Manut. & Morel. Buruc; ob affinitatem literarum & ob colligo illud genuinum esse, pro eo quod excus D. Aug. dict. lib. cap. 34. Buruc. Nonquam certe alibi haec usque usq; legitur, nisi sed hoc sit auctor Euipius Buronius apud Viterbi. 1.*
31. *sc. credula obseruatione] Placeat hoc D. Aug. & quoniam Ms. lectio, quā premitur: Qui fide viuimus, Cambrensis cum excusis habebat: fedula.*
32. *sc. Qui baptizatur a mortuo] Quandoquidem neque excus neque Ms. hic aut aliud, neque tibi aliud locis. D. Aug. dict. adiō: & iterum tangit mortuum, confeo etiam apud illum hoc omisendum dict. cap. propter quoniam ad ea verbana non respondunt, nec reperitur in Ms. Augustini cod.*
33. *sc. de tinctiōne loquuntur] Cambrensis tinctiōne.*
34. *sc. Caius à Sicca] Sicca (ciuitas meminit etiam Salustius in lugurtha) à Plinio Numidie quoque attributur, à Proloemio vero Legio iusta Augusti, dicta ab eo Sicia Veneria. Meminit & Siccensis ciuitatis Victor Vicensis lib. 2. & Siccensis Fortunatus D. Aug. epistola 11. Quare & in primo concilio Carthag. ita legiūdam patet, pro eo quod est: Siccensis Patriarcha. Atque hic ita quatuor legamus: Fautus, sed prius legit cum Cambrensi cod. D. Aug. dict. lib. cap. 35.*
35. *sc. E. ecclie eius infinitus] Hec lectio Manut. confirmatur à D. Augusti & Ms. preter Cambrensem ante erat: Ecclie eius infinitus. Adnotat autem cum dict. cap. sum lib. 3. c. 5. satis istius, contraria fuisse ecclesia, consuetudinem.*
36. *sc. Eucharius à Theus] Gominiūm esse: Eucharius p̄ eo quod hic & Tomo primo: Eucharius, legitur, dum illi inforbitur epistola 61. colliguntur ex Dumeni & Marchi. cod. sic legembris, sum eo quod legit Affiglinensis: Eucharitius, & Blandi. Eucharitius, sum denique quod dicta epistola Ms. legit: Eucharius. Atqui Thene, seu legit Proloemius. Theene, ciuitas est in Bizaio maritima, iuxta Macomades. De qua si strabo libro ultimo: Cepit etiam Caius primo adorū in istam, & Thene urbem maximam.*
37. *sc. primum ut] Ita Ms. cum Manutio, phrasis Africana; quare & D. Aug. sic castigandus dicti libri 6. cap. 36. praeſertim consentiente Ms.*
38. *sc. omni detestatione] Augustini. Ms. communī contestatione.*
39. *sc. de quorum ore virus non vita] Hec e contrario D. Augusti. legitio confirmatur à Ms. 4. & Camb. ad marg. erat dicitur: ad de quorum baptizante non vita.*
40. *sc. Libofus à Vaga] Exclusi codices, atque D. Augusti dicti libri 1. 37. legit: ab Agra, sive: ab Agra, Ms. vero omnes & ex illis Manutio & Morelo prius legitur; sed & tibi Augustinus dicti libri 3. cap. 6. ubi dicens: utrumque contrarium consuetudinem probat, habet: Libofus Vaganus. Vaga autem à Proloemio in Numidia, in regione Carthae collecta ut Vagenis etiam oppidi meminit Plinius & Silius Italicus liber. 3. Atque contra nullam mentio, nisi forte eadem sit quam Caius communis liber. 5. oppi-*
41. *sc. Agar, vocat, diffitum sedecim milibus passuum 2. Thapō ciuitates cui vicina videuntur sacre Zoriam & Vaccum oppida, quorum etiam Prodomus meminit.*
42. *sc. Ita quae veritate manifestata, cedat consuetudo veritatis] Nulli quidem hoc halens, Ms. ed dicitur: ex: & sum consuetudo veritatis, ut genuinum est patet ex eproposito D. Aug. loco.*
43. *sc. nunc baptizare incipiat] Optime hoc primi Manutio & Morelius, nam & Augustinus legit & Ms. antea contrario sensu legebatur. nec nunc, corruptissimum.*
44. *sc. Lucius à Thebe] Lucius, reposuit ex Ms. eo quod in epistola Cypriani plures legantur eius nominis, nomen vero: Leutus; & confirmat quod infra ebd. Lucius 6. loco sententiam dicit: premitur: Alius. Atque legit quidem Optatus contra armen. lib. 2. Thebe, & Proloemius collectus Thebeam in illa Legione tertie, verum D. Hieronymus proponit in epistola ad Galatas: Proteres (inquit) Thebas Liberi quas in Africa condidit, que ciuitas nun: Thebes dicitur. Magis igitur placet: Thebe, quod habent manucripta quatuor, sum ob iam dictam eius originem, sum quod datus Augusti ex dicti libri sexti c. 38. cum unigata excusis legit: Thabe, & Ms. Thebe, Cambren. quoque. Thebene.*
45. *sc. Eugenius ab Ammōdēra] Ex cognitione litterarum d. & c. irrepertibundam apud Diuum Augustinum dicti libri capite trigesimo nono & in vulg. exc. Ammodera enim est apud Ptolomeum, hanc prout Thebene tam dicit. Atque adeo non placet etiam, quod legit Affiglin. & Blandini. cod. Inmodera, preſertim cum nobiscum legit: Aug. Ms. qui tam habet: Eugenius.*
46. *sc. Item aliis Felix ab Ammaccera] Accedit magis hoc Manut. legit ad id quod quidem habent quatuor Ms. ab Ammaccora, & pre quo D. Augustinus, exc. dicti libri. 40. ab Accura, Ms. vero & bipartite exc. ab Accura, camb. cod. ab Hamacura, Morel. designe: à Maccara. Hinc autem potest, verissimum esse quod dixit Plinius dicti libri initio, Afr. & poporum & oppidorum nomina inessibilia esse, praterquam ipsorum linguis.*
47. *sc. quia alienus esse non potest] Ita datus Augustinus, & verum ex auctoritate ex verbis eius sequentibus colligitur. Alioquin certe magis placet Ms. 4. & Cofetij illa: quia alienus esse non potest. Ante excusum Camb. cod. quarelibet sunt, nobiscum esse non possunt.*
48. *sc. Item aliis Iunianus Muzulensis] Sic D. Augustinus dicti libri cap. 41. Manuscripti excusus omnes: preter Cambrenem qui legit: à Muzula. Neurum repertus apud Geographos, nisi forte pro Muzulanus populus, quos enumerat Plinius, & collectus ab Ando monte Numidie Aurolores Proloemius Muzulani, legendum sit; aut Muzula, apud Salustum in lugurtha, ubi est Muzul, sive Muzula.*
49. *sc. Adelphius à Thasalute] Rursum hic variant exemplaria in litteris b. & v. Nam Ms. 4. cum Manutio illud legit, nec diffringit Affiglin. illud: Thebene D. vero Augustinus, dicti libri. 42. cum prius excusus Thasalute.*
50. *sc. quando Ecclesia hereticos non rebaptizet: sed baptizet] Ex D. Augustinus refutatio confirmatur hec ipsius & Ms. quinque lectio, antea erat: ab Ecclesia hereticos non rebaptizetur, sed baptizetur.*
51. *sc. Deinetus Aleptimetus] Hoc recte Manutius cum Ms. Cypr. & Augustini exemplaribus pro quo D. Augustinus dicti libri c. 43. cum auctor excusis: Aleptimetus, nam vox est more Africano compota, sentientis vox: Leptinus, gauclus; quoniam illud recte in interpretatio Caius: à Leptis minor, hoc à lepsi magna. Collocatur autem Leptis pars & à Plinio & à Ptolomeo in Bizaio maritima, expugnata sicut à Iulio Cæsare, nostra vero tempore ab Carolo quanto Cæsare Augusto. Nam tabula Ptolomei proposita misi perfidient, ut affectant claris. V. Dn Cornelius Schepers, qui Africam oppidum putat sive Leptis parvum, non Aphrodismum, quippe quoniam oram maritimam à Tunero circumgenitum, iuxta Ptolomeum primam occurrit Aphrodismum, ac deinde Adrumetum; & tunere in descriptione Tunetensis Regionis prisa occurrit Adrumetum, quam Africa. Deinde non ita in mare primumbat Aphrodismum, uti Lepis & hodie Africa.*
52. *sc. Eccleſie catholice soli] Ms. non habent: catholice, sed id legit D. Augustinus.*
53. *sc. Vincentius à Thibari] Quoniam supra erat ad Thibaritanos scribatur epistola 6. miror Geographos huius non meminisse, nisi sit ciuitas Thibarica aut Thibarica apud Proloemium in Numidia, aut Thibarica Siccensis apud diuum Augustinum 6. lib. contra Perit. 3. cap. 34.*
54. *sc. habemus utique regiam veritatem] D. Aug. dicti libri 8. cap. ultimum: habent.*
55. *sc. baptizantes eos] Sic hoc legit cum excusis, sive cum Ms. & D. Augustini, tingentes, permisit est: nesciunt enim eis eadem varietas.*
56. *sc. per manus impositi onem in exercitu] Sic Ms. cum D. Aug. pro eo quod erat: excusum: ubi p̄dib; ad hanc respondet.*
57. *sc. Marcus à Mactar] Ms. Dumenensis, Marchi, & Cauchij: Mactri. Affiglin. & Blandini: Mactri. Primum autem habet Cambrensis cum excusis, & D. Aug. libro septimo contra Donaisti. c. 2. alibi de hac misum silentium.*
58. *sc. i. roptera decretinus] Ms. decreuimus, at ter illud legit D. Augusti.*
59. *sc. Sattius à Siccibala] Legendum: Sattius, non: Sattius, sive proximum epistola LIII, hic autem etiam sic legitur Ms. & accedit quoniam proximum quod habet diuum Augustinus dicti libri septimi c. 3. Sattius. Placuit autem leitu Manutij: Siccibala, & Augustini. Ms. praeterea Aug. exc. & prius excusis: S. libba, quia a. 7. Carthag. concilio subscriptis Praetextatis Siccibralis, ubi lego Siccibralis.*
60. *sc. Victor à Gor] Ms. Chor, prius tamen D. Augusti, dicti libri c. 4. Neque vero de hac aliquid habeo, nisi forte sit in insula Gerra, quam collectus Proloemius iuxta Syrīm paruum.*

41. 89. Aurelius ab Utica] Utica frequens mentio apud Salustium in Iugurtha, & Cæsarem comm. lib. 5. Hæc teſte Metz, ſed Cæſar inſignis, & magnitudine (inquit Strabo libro viiimo) auctoritate ſecunda poſt Carthaginem, & ex exciſa Metropolis & receptaculum Romano-rum ad reſ in Libia gerendas, eadem in ſim quo Carthago, ad alterum ex promotorijs que ſinum faciunt; flumen Bagrada intermedio. Etiam à Phoenicibus ſau Tigris (Plinio teſte) condit. Et vetus ſtorem Carthaginie ſuſſe, in ducat illud ſili Italici liber 3. Præſea ſitu, vete reque ante arces condit. Byſus. Ptolomeus Tihicam nuncupat, neque enim literam V. habens Grac, ſed tam Y. effertur, uti recte autoniam Adolphus Meierius de vera lingua Graeca pronuntiatione. Hoc e' Byſus a nuncupatur. Vide porro reſponſum diuini Auguſti. diuī libri capite quinto.
42. 90. Confeſſor lambus a Germaniciana] Diuina Auguſti. diuī lib. cap. 6. non habet: Confeſſor, neque 4. Ms. noſtri, habet tamen cum exciſo Cambr. cod. Aqui Germaniciana nouis ſit mentio in concil. Africano, & de Germaniciana lequior Diuina Auguſti epifola ad Pan- carium, quo 10. eſt in appendice Parifensi. Superior candens eſt que Germaniana nomine, apud Ptolomeum ita eſt in Mauritania Caſarienſi, ad flumen Ampagam, qui ab illa Namidiam defertur.
43. 91. Lucianus a Rucuma] Caſtagandus eſt etiam ſic D. Auguſti, cum confeſſionis Ms. pro Rucumina, diuī lib. cap. 7. Libri nihil de hoc reperit.
92. baptizandos eſt] Tum hic tum ſupra & in aliis aliquoſtis concluſiſentia epifcoporum Camb. cod. clauſula hac: in pace non male, ut poteſt a hiſt accedere, ut ſignificare ſe in pace ecclæſia poffere velle. Verbi noui in conſeruum inferre, eo quod neque D. Auguſti, neque Ms. alijs oſtendit legant.
44. 93. Pelagianus a Urcipiana] Camb. prius exc. D. Auguſti. diuī lib. cap. 8. Urcipiana, prius vero cum Mania. Ms. terti.
45. 94. Porro ſi heretici Ms. noſtri præter Camb. Proinde. 1.
95. Confeſſor & martyris Iudei a Midia] Differentiam inter confeſſorem & martyrem latius tradiſtare habet Tom. i. epifola 9. Rerum tamen præter Camb. neque Ms. neque D. Auguſti. diuī libri cap. 9. aliud legum quam laude a Midia. Aqui Midia quoque nulla mentio alioſt, niſi forte ſit ea quæ Ptolomeus vocat Ptolomea iuxta Billaria in Africâ.
46. 96. Item alijs Felix a Mazzacana] D. Auguſti. diuī lib. cap. 10. Mazzacana cum prius exc. Camb. Marigna. illud vero cum Morel. Ms. cateti. Neque vero hinc aliud certi habeo.
47. 97. Confeſſor Paulus a Bobba] Hoc iuſtificatur ex quatuor Ms. pro eo quod erat: ab Oſiba neque enim huius viſtigium viſtigium reperit eſt. Bobba apud Plinius, & Baba apud Ptolomeum reperitur in Mauritania Tingitana, hanc procul à Tamisua. Omnia eſt autem tamen D. Auguſti. diuī lib. 11. cap. & Ms. præter Camb. vox: Confeſſor, & hic & ubique poſtea.
98. etiā uacuū] Quam Ms. cum Auguſti. hoc legant & hic & ſupra ubique, non placet quod habent alijs: euacuabit.
48. 99. Confeſſor Ompionus a Dionisiana] Ita cum Mania. Ms. omnes & Auguſti præter Camb. qui habet: Diuina ſelectione tamen D. Auguſti excuſi. diuī lib. 12. & prius excuſorum: Iofiniana, pro- bablem facit, quo 7. conc. Cartag. ſubſcripſit Laurentius Iofinianus, niſi forte legendum ibi ſit: Iofinianus, nam Iofinianus reperitur Ptolomeo in Mauritania Caſarienſi.
49. 100. Confeſſor Venantius a Thimifa] Ita Ms. quat. & Cambro. Thimili, pro quo Diuina Auguſti. diuī lib. cap. 13. & Manu. ac Morel. item excuſi. cateti legebant: Timilia. Reſtituit quidam apud Ptolomeum & Thimili, vicina Utica, ſed apud eundem reperitur: Thimilia iuxta Caradam ſluuim, que vocatur a Plinio oppidum Thamisianum. & a Stra- bone Tunis ciuitas. Argue adeo coniux, veram & Ptolomei & huius loci ſelectionem eſt: Timilia, ſeu: Thimilia, faciliſt eſt enim libri aurorum error in tanta litterarum ſimilitudine. Eſt ea ciuitas olim Arabum, nunc Africæ Regia, etiam hodie eodem loco ſita, in ſignis memorabilis expeditio- ne Caroli quinti Romanorum. Cæſar ſemper Auguſti ad annum 1553, qui in iſo eius portu Golettaem graecis inuinitus, cuius Regia poteritiam, amplitudinem & populi mores late proſequitur Iohannes Leo Africanus deſcrip. Aſi. lib. 5.
50. 101. Aymus ab Aufuagia] Sic Manu. D. Aug. ex diuī lib. cap. 14. cum ante excuſi. Aufuagia. Idem Ms. ab Aufuagia: Cambro. Aufu- ga. cateti Ms. Aufuaga. Aliud enim reperire certi potius, malo tamen le- gitimis ſimili- g.
101. accepimus] Proſtrat ſic legendum cum Auguſti. & Ms. non autem accipimus.
51. 102. Saturninus à Victoriana] Vide D. Auguſtinus reſponſum diuī lib. cap. 15. qui etiam lib. 22. de ciuitate Dei cap. 8 in Victoriana villa minus 30. milibus ab Hippone diſtante, memoriam dicit ſuſſe Geroniſus & Prothoma tyrum, & miraculam ibi ſilium narrat. Videlicet in aque illa antea ciuitas ſuſſe. Nam & reſtituit Victoriana mentio ſe in epifola 166.
52. 103. Alius confeſſor Saturninus à Thucca] Camb. Tugga, cateti Ms. Thucca, verum aut: Thucca, legendum cum Manuio, aut: Tu- ca, cum Diuina Auguſtinus diuī lib. 16. nam die eius nominis ciuitates reperuntur apud Tolomeum, altera in Mauritania Caſarienſi, altera in Numidia ad flumen Rubricatum, unde & inſra, qui 77. ſententiam dixit, cognominat Honoratus à Tucca.
103. In hunc Mæcianus blaſphemat] Hoc ex diuī Auguſtinus & quinque manuſcripſis ſubſtitui, pro eo quod erat in Cambrenſi codice, & excuſe: Mæcianus blaſphemant. Vide autem hoc de reſponſo ad Iubianum.
53. 104. Macellus a Zama] Zamenſe oppidum collocatur a Plinio in Africâ, & Zama maior à Ptolomeo, quoniam ſupiior an diſtinctionem Azara ſe potius alterius Zama in Numidia. Illam autem recte dicit Strabo ſuſſe Iuba Regiam, eſt enim ciuitas locules reſiſt Cæſar comm.
- lib. 5. Vbiſibi deditam à Zamenſibus narra: Quare & dum de ſuperiori à Cæſare oppidis loquitur Strabo, puto legendum: Zama, pro eo quod eſt: Zagma. Vide reſponſum D. Auguſti. diuī lib. 17.
105. Confeſſor Hitemus ab Vlulis] Apſtrationem adiecit Ms. Qui quamquam conſonuerit cum exciſis legant: Vlulis, nee multum diſſentiantur illud Cambronen. Vludis, confeſſor tamen legendum. Vlulis, iuſt: Vlulis. Nam & Vzulensis epifopus Caſtianus ſub ſcripſit Carthag. concil. i. ac Theodori Vzulensis meminim D. Aug. contra Cref. lib. 3. c. 19. Ptolomeus quoque Vzulianus hanc procul à minori Syrii collocat. Ita enim legendum pro eo quod eſt: Vzulla, pater ex voce Graec: vullia, quam legi illiſi teſtatur Vnes in Auguſti.
106. Si deo Eclesia, &c.] Ita D. Aug. diuī lib. 7. contra Donat. c. 18. & Ms. cum exciſo: præter Cambro. qui longe aliter legit: Si in fide Ecclæſia hereticus non baptizetur, quomodo dicitur baptizatus in ha- reſi manens;
107. Donatius a Cybaliana] Cum Ut hanc vocem legunt manuſcri- piſi, & eo accedit Cambronen. illud Cybaliana. Alii nihil de hac reperi- ri, præterquam apud D. Auguſtinum, qui diuī libri cap. 19. cumulat ex- caſis legi: Cybaliana.
108. Zozimus a Tharala] Hoc ex Ms. Auguſtinus. Diuina Auguſtinus. diuī lib. 7. contra Donat. c. 7. pro quod alii: Zozimus. Pro: Tharala. illud Cambronenſis: Tharala. neurum ſeptem apud Ge- graphos. D. Aug. reſponſum etiam habet diuī lib. 7. c. 20.
109. Iulianus a Telepc] Ms. Thelepte, Cambro. Telepte; ſed prius habet Diuina Auguſtinus. diuī lib. cap. 21. & accedit quod Synodo Mie- tane ſub ſcripſit Donatianus Telepensis (pro quo lego: Telepensis) prime ſeſis Bizacene & prouincia. Quare miror nullum huius apud Plinius an Ptolomeum mentiuntur fieri, niſi forte ſit eadem quam Zalapian vocata ſe, & regione Macemada.
110. Confeſſor Faſtus a Timida Regia] Conſtantio Diuina Auguſtinus. diuī lib. cap. 22. & ceteri omnes. Neſcio an endem sit, qua apud Ptolomeum Timida nomine, ſit etiā iuxta Zanlam maiorem. Proprius autem accedit Thirmida apud Saluſtium in Iugurtha.
111. Geminus a Fornitana] Vide ſupra epifolam ad Fornitanum num.
112. Atque de Fornitana nullum mentio, præterquam apud Vz. Vz. legi- tur Manetius Vicitanus inueniens in porta Fornitana. Nam ſi lego, pro eo quod ibi eſt: Fornitana. Diuina Auguſtinus hoc traſcribit diuī lib. 24.
113. Rogatianus a Noua] Tractat hoc ibidem Diuina Auguſtinus. cap. 24. Coniugio autem nouam eadem eſt, quam oppidum neum Plinius. & Oppidum Ptolomeum non apud, in Mauritania Caſarienſi.
114. Confeſſor Therapius a Bulla] Denno addidimus aspirationem ex Ms. cum Diuina Auguſtinus diuī lib. 25. Bulla duplex reſentetur Ptolomeo, nempe in Numidia. Bulla regia (nam ſic legendum coniugio ex Plinius pro quo quod eſt: Bullaria) & in Africa Bulla meſia. Ceteri Bullenſis Regiſteris Epiforū ſub ſcripſit Concil. 3: Cartag. Superior eadem eſt à qua Vlaregenſis: Caudidius nuncupatur, apud D. Aug. contra Cref. lib. 2. cap. 10. & fortassis apud Opt. contra Parma lib. 2. pro Ballicanus, Bonifacius, legendum oſtendit Bullianus.
115. Item alijs Luce: à Membræcia] Vnites, hanc diſtinctio lego, cum quod 4. Ms. legit: Membræcia, tam quod Diuina Auguſtinus lib. 3; contra epif. Parma. cap. 6. Salutis Membrætiani meminim. Tractat vero hinc loci verba, ſepa diuī lib. cap. 26.
116. Item alijs Felix a Buslaci] Cambronenſis. Buslaciem, cum Auguſtinus. lib. 3; contra Donat. c. 3. Idem tamen legit lib. 7. c. 27. ab Vſlaciem, ſue iuxta Ms. a Buslaciem, Ms. Blamini. & Marchinen. ab Vſlaciem, cateti. Diuina Auguſtinus lib. 3; contra epif. Parma. c. 6. & Autra ciuitas collatur à Ptolomeo in prouincia Cartaginense. De iſiſem autem loqui eſt, cum citiuitas: Dei lib. 2. c. 18. miraculū diuī ſtephoni illuſtrum, & Vſlaciū vocatur a Plinius, aut quod malum à Byſacena, qua collatur à Ptolomeo in Byſacio, cuius epifopiſi martyrium deſcribit Victor Vſacensis lib. 2.
117. Alius Saturninus ab Aſſiria] Proſtrat ab Aſſiria] Cambronenſis. Buslaciem, cum Auguſtinus. lib. 3; contra Donat. c. 3. Idem tamen legit lib. 7. c. 27. ab Vſlaciem, ſue iuxta Ms. a Buslaciem, Ms. Blamini. & Marchinen. ab Vſlaciem, cateti. Diuina Auguſtinus lib. 3; contra epif. Parma. c. 6. & Autra ciuitas collatur à Ptolomeo in prouincia Cartaginense. De iſiſem autem loqui eſt, cum citiuitas: Dei lib. 2. c. 18. miraculū diuī ſtephoni illuſtrum, & Vſlaciū vocatur a Plinius, aut quod malum à Byſacena, qua collatur à Ptolomeo in Byſacio, cuius epifopiſi martyrium deſcribit Victor Vſacensis lib. 2.
118. Alius Saturninus ab Aſſiria] Proſtrat ab Aſſiria] Cambronenſis. Buslaciem, cum Auguſtinus. lib. 3; contra Donat. c. 3. Idem tamen legit lib. 7. c. 27. ab Vſlaciem, ſue iuxta Ms. a Buslaciem, Ms. Blamini. & Marchinen. ab Vſlaciem, cateti. Diuina Auguſtinus lib. 3; contra epif. Parma. c. 6. & Autra ciuitas collatur à Ptolomeo in prouincia Cartaginense. De iſiſem autem loqui eſt, cum citiuitas: Dei lib. 2. c. 18. miraculū diuī ſtephoni illuſtrum, & Vſlaciū vocatur a Plinius, aut quod malum à Byſacena, qua collatur à Ptolomeo in Byſacio, cuius epifopiſi martyrium deſcribit Victor Vſacensis lib. 2.
119. Quintus ab Aggya] Sic Manu. & Morel. Antea ext. cum Cam- bronenſis & D. Auguſtinus diuī lib. 29. ab Aggya, cateti Ms. ab Achia. Superior eſt alteram duarum Vrbium in Mauritania Caſarienſi. Nam & Vz. Antia, altera vocatur Auguſta.
120. Alius Iulianus a Marcelliana] Ita etiam illi ex Ms. antea ext. Marcelliana, force eadem eiſi quam Mallianam vocat diuī Auguſtinus epifola 74. & Mallianam Ptolomeum in Africâ. Tractat ille hoc verba diuī lib. contra Donat. c. 30. ubi legit ſicut elim ex. ab itinis, neque placet etiam quod habet Morel: à Vtiniis.
121. Tenaris ab Horreis cæſar] Ms. 4. hic Vtore legunt, & Tenaris aſcribunt quod ſequitur, verum nobis cum Cambronenſis codex & diuī Auguſtinus, diuī libri cap. 31. Qui Horreſi cæſar, vna & ſeptem legit quod, dubium, Ms. cum exciſis vſigat: Manu. vero & Morel. Horreſi cæſar, omnes autem cum aſpiratione. De hoc intelligo quod in 7. concilie Cartag. ſub ſcripſit legitor Hilarinus Orreſcenſis, ſeu Orreſcenſis, & in concilio Arelat. 2. ac Epeſi. 2. Orelleñſis epifopiſi ex Byſacio obi- mer nullum nomen eiſi apud Ptolomeum, quod aliquenq[ue] huc ſectare videtur, præter Orbitam.
122. Confeſſor alijs Victor ab Aſſiria] Sive legas: Aſſiria, cum D. Auguſtinus. diuī libri. 32. Cambro. cod. & exciſis ſua: Aſſiria, vnihi & ſupra epifola 64. ceteri Ms. non moror. Meminim Aſſirianus. Pre- textati iuſt: Diuina Auguſtinus libri. 1. con. Epifolam Parma. c. 4. & Aſſiria.

- ¶ Affuritane ciuitatis contra Petil. lib. 2. cap. 1. atq. adeo apud Victorinum Vti-
censia l. 2. concilio legendi: Affuritana, pro eo quod est. Zuritana. Col-
locatur autem Affuritana a Ptolomeo, haud procul ab Amadora, de qua supra.
123. Donatulus a Capfe] Ms. 4. Donatus a Capfe, sed prius habet D.
Aug. dict. lib. cap. 12. & genuinum est, quia alogoi adderetur. Alius. At-
qui etesse Strabone & Salutio (nam ipso Caesar non meminit) inter ceteras
deletas est. Gaspal bello ultimo Africano, ubi Iugurtha thesauri erant. Ca-
pitanos quoque recenset Plinius.
70. 124. Martyr de schismatibus. Verulus a Rusicade] Quod etiam a-
libi adnotamus praeceps nomen schismatium aliud non habent Ms. 4. ne-
que D. Aug. dict. lib. c. 13. & illud de schismatis, non habet etiam Cau-
cinius codex. Si legamus autem, sensus est, quod alij de hereticis, istum solum
de schismatis dixisse. Et sic vox: Martyr, subveniens, ait quod Verulus
prius schismatis, postea martyris fuerit. Neque vero placet, quod habent
quatuor Ms. a Rusicade, nam Rusicade maritima est. Numidiae ciuitas
a Ptolomeo & Plinius. Mela vero Africa non recte contribuit. Apud quem in
Mauritania Cæsariensis pro eo quod: Rusicade, legendum: Rusicade,
quod Rusicorum Ptolomeo & Rusicum Plinius dicitur: quod vel ex 7.
Synecdochis est, ubi subvenit ex Mauritania Cæsariensis Niellus Ra-
sucianus Episcopus. De illa porro fuit Victor illa a Rusicade, seu Rusic-
adenensis, cuius meminimus Optatus contra Parmen. lib. 1. & D. Aug con-
tra Cœf. lib. 5. 27. ac de vic. Bapti. c. 17. nam ibi sic legendum, pro eo
quod est Rusicadenensis. & quod est libro contra Fulgen. Donatifi. Rusic-
adenensis. Quidam est volumen eam, que hodie Aftora nuncupatur.
125. quicquid habuit amicitie nisi D. Aug. etiam Ms. legeret: qui
quicquid habuit, cum Camb. codice & Caucino, magis placet vulgata le-
ditio: quicquid habuit, aut quatuor Ms. quod habuit, nuncupatur.
71. 126. Pudentianus a Cœlii] Ms. quinq. a Cœlii, Camb. & Vi-
cili. Nestio an huius ciuitatis fuerit episcopus, qui concilio 2. Carthag-
inensis Cœlius Cœlianus. & 6. & 7. Inconspicuus. Apud Plinius &
Ptolomeum nulla cum hoc similitudo, praterquam illa in Mauritania
Cæsariensis, cui nomen Iglipili seu Igligili. vide tractataa hec apud D. An-
guilium dicti libri c. 35.
72. 127. Martyr Petrus de Hyppone Diaphry] Veram hanc esse le-
ctionem præsumit, & D. Aug. dict. lib. c. 36. & rursum Ms. Diapri. aut
aliorum. Diapri, patet ex verbis his Plini. Hippone dilutum vo-
cant Diapri, & Gracis dictam propter aquarum irrigua, & similitudine
Ptol. ad mare eam collocans, ac Melas, utpote quæ a voce græca dia-
pys, de iuictus.
73. 128. Item aliud Lucius ab Aufala] Sic constant. Ms. etiam Augusti,
cum Manuio, pro eo quod D. Aug. excus. dict. lib. cap. 37. cum aliis excusis:
Aufala. & rectius. Iste enim Aug. lib. 3. contra Cœf. cap. 19. c. 33. me-
minit Salutis Aufalensis, ac lib. 4. 6. 4. ubi perperam legitur Aufalensis.
74. 129. Item aliud Felix a Gurgitibus] Nuntiis de hac reperi. Vide D.
Augusti dicti libri c. 38.
75. 130. Pufillus a Lamasa] Neque huius sit aliquid mentio, nisi for-
se ea, que Lamida Ptolomeo dicitur. Vide ibidem Augusti. c. 34.
76. 131. Martyr Salutianus a Gauzafala] Camb. Gauzafala, Afflig.
& Blanda. Gauzafala, Dunæ. Gauzafala, Marchia & Caucii:
Gauzafala, sed primam omnium habet cum excusis D. Aug. etiam Ms.
dict. lib. cap. 30. & magis ad illud accedit ciuitas Gauzafala sita apud
Ptolomeum in Numidia.
77. 132. Honoratus a Tucca] Rursum Camb. Tugga, & alii Ms.
Thucca; verum primum habet D. Aug. dict. lib. cap. 31. & de duplice Tucca
supra diximus. Quare & sic etiam ille castigandus 3. lib. contra Donatifi.
c. 9. ubi perperam legitur: A Tucca, præserit cum Ms. Aug. habeat: a
Tucca.

FINIS TOMI SECUNDI OPERVM DIVI CYPRIANI.

Visitauit has adnotaciones de Mandato Reuerendissimi Domini Episcopi Brugensis, & reperi cas
Catholicas ac diginas quod typis tradauerit.

Franciscus vanden Heede,
Offic. Brugae.

INDEX TOMI SECUNDI AL-
phabeticus.

D E Bono Patientie.	183
Concilium Carthaginense de baptizandis hereticis.	228
Ad Demetrianum.	163
De Disciplina & Habituo Virginum.	135
Ad Fortunatum de exhortatione Martyrii.	192
De Idolorum vanitate.	169
De Lapsis.	141
De Mortalitate.	173
De Opero & Eleemosynis.	178
De Oratione Dominicæ.	156
Ad Quirinum Testimoniorum liber primus.	200
Ad eundem Testimoniorum liber secundus.	205
Ad eundem Testimoniorum liber tertius.	216
De Unitate Ecclesiæ Catholicae.	149
De Zelo & Liuore.	188